

KONTROLLUTVALGET I NORD-ODAL KOMMUNE

OVERORDNET ANALYSE OG PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

FOR
NORD-ODAL KOMMUNE

2017-2020

Utarbeidet av Glåmdal sekretariat IKS
Behandlet i kontrollutvalget 2.12.16
Vedtatt i kommunestyret 14.12.16, sak 107/16

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Innledning	3
1.1	Forvaltningsrevisjon.....	3
1.2	Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon.....	3
1.3	Risiko- og vesentlighetsvurderinger. Begreper.....	4
1.4	Kilder.....	5
2	Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2017-2020.....	6
2.1	Innledning.....	6
2.2	Forslag til prosjekter.....	6
2.3	Gjennomføring og rapportering av forvaltningsrevisjonen.....	7
2.4	Endringer.....	7
3	Overordnet analyse - overordnet perspektiv	8
3.1.	Lokaldemokrati	8
3.2.	Kommunal tjenesteproduksjon	8
3.3.	Bærekraftig utvikling	9
3.4.	Tillitsskapende forvaltning	9
4	Nord-Odal kommune	9
4.1	Organisering	9
4.2	Kommunens økonomi	10
4.3	Tjenester	13
4.4	Intern kontroll og etisk fokus	15
4.5	Eksternt tilsyn.....	15
4.6	Tidligere revisjonsrapporter	15
5	Vurderinger - risiko og vesentlighet.....	16
5.1	Oppvekst og kultur	16
5.2	Helse og velferd.....	18
5.3	Eiendom og samfunn.....	20
5.4	Stabsfunksjoner og rådmannskontoret	23
5.5	Andre overordnede perspektiver /eventuelle fellesprosjekter	24
6	Nord-Odal kommuneskoger KF.....	26
6.1	Organisering	26
6.2	Økonomi.....	26
6.3	Tjenester	27
6.4	Risiko og vesentlighetsvurdering	27
	Vedlegg 1 – Informasjon om de ulike områdene/enhetene.....	28
	Oppvekst og kultur.....	28
	Barnehager	28
	Grunnskolen.....	29
	Kultur	33
	Barnevern.....	33
	Helse og omsorg.....	34
	Pleie og omsorg.....	34
	Helsetjenesten	36
	NAV sosial.....	37
	Eiendom og samfunn	38
	Landbruk og teknikk	39
	Selvkostområder.....	40
	Brannvern.....	41
	Drift og vedlikehold.....	42
	Sentraladministrasjonen	43
	Oversikt over øvrige vedlegg.....	45

1 Innledning

1.1 Forvaltningsrevisjon

Ifølge kommunelovens § 77, nr. 4 og forskrift om kontrollutvalg § 9, er det kontrollutvalgets ansvar å påse at kommunens virksomhet årlig blir gjenstand for forvaltningsrevisjon. Av departementets merknader til paragrafen framgår det at det i siste instans påhviler kommunestyret å sørge for at det blir mulig for kontrollutvalget å oppfylle forskriftens krav på dette punktet, blant annet ved å stille de nødvendige budsjettmidler til rådighet for kontrollutvalget.

Målet med forvaltningsrevisjon er å bidra til at virksomheten blir mer kostnads- og formåls effektiv. Forvaltningsrevisjonens innhold er utdypet i forskrift om revisjon § 7, første ledd:

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger.

Herunder om

- a) forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets vedtak og forutsetninger,*
- b) forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til målene som er satt på området,*
- c) regelverket etterleves,*
- d) forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er hensiktsmessige,*
- e) beslutningsgrunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer samsvarer med offentlige utredningskrav,*
- f) resultatene i tjenesteproduksjonen er i tråd med kommunestyrets eller fylkestingets forutsetninger og/eller om resultatene for virksomheten er nådd.*

Forvaltningsrevisjonen er med andre ord et viktig verktøy for kommunens øverste politiske organ, for å føre tilsyn og kontroll med kommunens totale forvaltning og de resultater som oppnås. Forvaltningsrevisjon søker også å avdekke forbedringspotensialer i virksomhetene og ønsket er at resultatene av forvaltningsrevisjon har en positiv effekt på organisasjonsmessig læring og utvikling.

1.2 Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget skal i henhold til forskriften § 10, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon, som skal vedtas av kommunestyret.

”Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv som kan delegeres til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden. Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.”

Av 2. ledd framgår det at planen skal baseres på en overordnet analyse. Selve forskriftsteksten gir ingen føringer på hva en slik overordnet analyse er, eller hvordan den skal gjennomføres, bortsett fra at den skal bygge på risiko- og vesentlighetsvurderinger med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter. Imidlertid har Norges Kommunerevisorforbund utarbeidet en veileder¹, som vi har hentet inspirasjon fra.

¹ http://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/OA_Veileder.pdf

I kommentarene til forskriften er det sagt at det kan være hensiktsmessig å utarbeide en årlig plan, eventuelt at planen revurderes hvert år, ettersom endringer skjer raskt og forutsetningene kan endre seg. Ettersom det legges opp til at kontrollutvalget kan få myndighet til å gjøre endringer i planen, har sekretariatet vurdert det som mest realistisk å få lagt fram en ny plan hvert fjerde år, men med en revidering av planen etter to år (i 2018). Det ble gjennomført en overordnet analyse for Nord-Odal i 2012 og kommunestyret vedtok plan for forvaltningsrevisjon for 2013-2016 i møtet 13.2.13, sak 011/13. En revidert plan for perioden 2015-2016 ble vedtatt i kommunestyret 30.4.15, sak 001715.

Vi har valgt å legge analysen og planen i samme dokument. Etter innledningen i kapittel 1, følger plan for forvaltningsrevisjon (kapittel 2). Den overordnede analysen starter i kapittel 2 med en beskrivelse av overordnet perspektiv. I kapittel 3 følger en beskrivelse av kommunen. Selve vurderingen/analysen er omtalt i kapittel 5. I vedlegg 1 har vi lagt inn regnskapstall og kostratall for deler av kommunens virksomhet. Perioden for planen satt til 2017-2020, ettersom den legges fram helt på slutten av 2016.

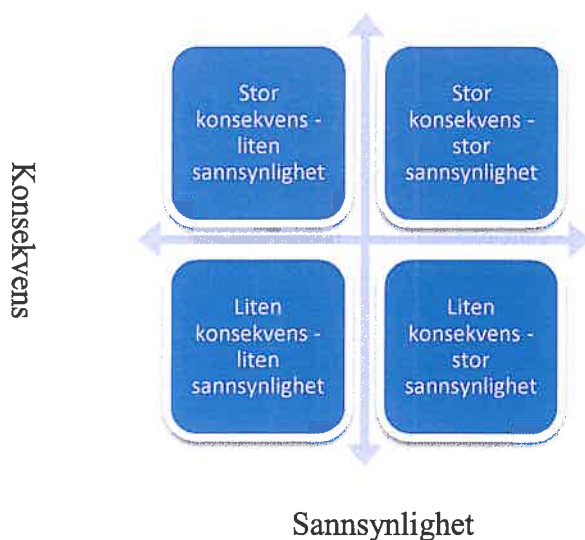
I kommentarene til forskriften sies det også at det er naturlig at eventuell forvaltningsrevisjon gjennom selskapskontroll samordnes med forvaltningsrevisjon i kommunens virksomhet. Vi har lagt fram en egen plan for selskapskontroll, men i kapittel 2, plan for forvaltningsrevisjon, tar vi inn en oversikt over vedtatt/foreslått forvaltningsrevisjon i selskaper.

Den overordnede analysen er gjennomført av Glåmdal sekretariat IKS.

1.3 Risiko- og vesentlighetsvurderinger. Begreper.

Analysen er bygd på risiko- og vesentlighetsvurderinger. Risiko er sannsynligheten for at en uønsket hendelse skal oppstå, eller at kommunens målformuleringer ikke nås. Vesentlighet har å gjøre med hvor store konsekvenser det vil ha dersom det negative inntreffer.

Den overordnede analysen skal brukes til å identifisere på hvilke områder risikoen er størst. I tillegg må vi ta med i vurderingen hvilke konsekvenser hendelsen vil kunne få og hvor sannsynlig det er at den oppstår. I uttrykket risiko- og vesentlighetsvurdering ligger at det skal gjøres en vurdering av, på hvilke områder av kommunens virksomhet det er risiko for vesentlige avvik, i forhold til vedtak, forutsetninger og mål som er satt for virksomheten. Risikovurderingen kan illustreres slik:

1.4 Kilder

I departementets merknader til bestemmelsen omtales overordnet analyse nærmere. Her framgår det at hensikten med analysen er å framskaffe relevant informasjon om kommunens virksomhet slik at kontrollutvalget settes i stand til å legge en plan for forvaltningsrevisjon, og foreta en prioritering av aktuelle forvaltningsrevisjonsprosjekter.

For å kunne gjennomføre en overordnet analyse, må vi nødvendigvis ned på et visst detaljnivå i undersøkelsene. Likeledes er det behov for å benytte flere kilder til undersøkelsene. De viktigste kildene vi har benyttet oss av er:

- Kommunens årsberetning og regnskap for 2014-2015.
- Eventuelle andre rapporter i kommunen, planer.
- Kommunes hjemmeside på internett
- Samtaler med ordføreren og rådmannen.
- Spørreskjemaer til kommunalsjefene/etatssjefene.²
- Spørreskjema til og samtale med kontrollutvalgets medlemmer.
- Spørreskjema til formannskapsmedlemmene.³
- Spørreskjema til Nord-Odal kommuneskoger KF⁴.
- Samtaler med Hedmark Revisjon IKS, erfaringer fra regnskapsrevisjon.
- Tidligere overordnet analyse og gjennomført forvaltningsrevisjon.
- Tilsynsrapporter fra andre instanser (eks. Fylkesmannen osv.)
- Tallframstillinger, (KOSTRA-tall⁵), www.ssb.no/kostra/
- Skoleporten <http://skoleporten.udir.no/>
- Kommunebarometeret http://www.kommunal-rapport.no/artikkel/her_er_arets_utgave_av_kommunebarometeret?ip_login_no_cache=401b7442ca8ea098ffd292c8f34ad355
- KMDs produksjonsindeks <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/produksjonsindeks2/id2507960/>
- Eventuelle lokale oppslag i media eller saker tatt opp i media i et nasjonalt perspektiv.

² Det er sendt spørreskjemaer til 5 personer, 4 har besvart.

³ Ingen av formannskapsmedlemmer (ordfører fikk ikke denne henvendelsen) har svart.

⁴ Dette er ikke besvart

⁵ KOSTRA er et rapporteringssystem (KOMmune STat RApportering) fra kommunen og kommunale virksomheter til SSB. Det som rapporteres er regnskapstall og nøkkeltall fra de forskjellige tjenesteområdene i kommunene.

2 Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2017-2020

2.1 Innledning

Som nevnt innledningsvis er det sagt i Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner at kontrollutvalget skal utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen skal utarbeides minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert. Planen skal bygge på en overordnet analyse av kommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger.

På denne bakgrunn av den overordnede analysen og diskusjoner i kontrollutvalget, har kontrollutvalget satt opp en oversikt over områder som anbefales belyst nærmere. Konkrete problemstillinger blir lagt fram ved bestillingen.

2.2 Forslag til prosjekter

Områder	Forslag prosjekter (temaer)	Prioritet
Selvkost	Overholdelse av lover og bestemmelser knyttet til selvkost (mindre prosjekt).	2017
Startlån	Risiko for at rutiner og saksbehandling for startlån ikke blir godt nok fulgt opp (mindre prosjekt)	2017
Investeringer/ Innkjøp	Kostnadsberegning, styring, oppfølging, rapportering og evaluering (kontraktstyring). Følger Nord-Odal kommune lov om offentlige anskaffelser.	2018
Nord-Odal kommuneskoger KF	Intern kontroll.	2018
Oppvekst	Skoleresultater, kompetanse i skolen (eventuelt fellesprosjekt med alle kommunene i regionen)	2018- 2019Ⓞ
Intern kontroll	Hvordan fungerer den interne kontrollen i Nord-Odal? Det kan være flere områder det er aktuelt å vurdere i forhold til god intern kontroll, eks. gavemidler sykehjem, tvungen forvaltning og bofellesskap, økonomirutiner, medisinbehandling, håndtering av pasientmidler sykehjem osv. Hvordan fungerer avvikssystemet? Nærmere spesifisering ved bestilling.	2019
Administrasjon og styring	Et prosjekt som vil undersøke om saker er forsvarlig utredet, om kommunestyrets vedtak blir fulgt opp, og om kommunen har vedtatt viktige planer og delegasjoner.	2020
IKT-sikkerhet	Tilganger/avganger, fysisk sikkerhet, sårbarhet osv., inkludert journalføring, off.lov/forvaltningslov/arkiv Forsystemer og delegeringer og rettigheter (mulig felles prosjekt med andre kommuner).	Reserve
Miljøarbeidertjenesten/ samordning av tjenester	Om kommunen sikrer forsvarlig gjennomføring av personlig assistanse (ivareta egenomsorg og nødvendig tilsyn, bistand til aktivisering, bistand til opplæring for å opprettholde eller øke funksjons- og mestringsevne) for utviklingshemmede og at de får nødvendig helsehjelp mm	Reserve
Integrering av flyktninger	Hvilke rutiner og oppfølging er det for integrering av flyktninger i lokalsamfunnet?	Reserve

① Avventer prosjektet «Kultur for læring» som skal gjennomføres i fylkets regi.

Etter de ressursene som er avsatt til forvaltningsrevisjon i Nord-Odal kommune, kan vi ikke forventet mer enn ett prosjekt pr. år. Det er derfor flere foreslått prosjekter enn det er ressurser til. Noen av prosjektene kan gjennomføres med litt færre ressurser (mindre prosjekter) slik at det kan gjennomføres flere på ett år. Hvis noen av prosjektene blir gjennomført i flere kommuner, vil også dette redusere tidsbruken for hver kommune og gi muligheter for flere prosjekter pr. år. Dette vurderes fortløpende, jf. også det som er sagt i pkt. 2.4.

Det er i **plan for selskapskontroll** (for perioden 2016-2019) foreslått følgende **forvaltningsrevisjoner**:

Selskap	Kontroller	Kommentarer
GIR IKS	<ul style="list-style-type: none">Forvaltningsrevisjon	Selvkost
GIVAS IKS	<ul style="list-style-type: none">Forvaltningsrevisjon	Selvkost

2.3 Gjennomføring og rapportering av forvaltningsrevisjonen

Etter at kommunestyret har vedtatt plan for forvaltningsrevisjon, vil kontrollutvalget sørge for å bestille forvaltningsrevisjon. Kontrollutvalget vedtar problemstillinger, prosjektplan og ressurser, og om det i så fall skal gjennomføres foranalyse. Bestillingen sendes Hedmark Revisjon IKS. Revisjonen skal levere revisjonsrapporter i henhold til den foretatte bestillingen og god kommunal revisjonsskikk på området (RSK 001⁶).

I tråd med forskrift om revisjon § 8 skal revisor rapportere fortløpende til kontrollutvalget om resultater av gjennomført forvaltningsrevisjon. Videre er kontrollutvalget pålagt ansvar for å rapportere til kommunestyret. Med mindre kommunestyret vedtar spesielle bestemmelser for når og hvordan denne rapporteringen skal foregå, er det opp til kontrollutvalget å finne en hensiktsmessig form og frekvens på dette. Rapport og resultater fra det enkelte forvaltningsrevisjonsprosjekt legges fortløpende frem for kommunestyret.

2.4 Endringer

Hvis forutsetningene skulle endre seg, kan kontrollutvalget gjøre endringer i planen. Årsaken til endringen rapporteres til kommunestyret.

Sand, 2.12.16
Ole Theodor Holth (sign.)
leder av kontrollutvalget

Torgun M. Bakken
sekretariatsleder

⁶ Standard for forvaltningsrevisjon, fastsatt av Norges Kommunerevisorforbund 23.5.05 og gjort gjeldene som god kommunal revisjonsskikk for prosjekter fra 1. oktober 2005.

3 Overordnet analyse - overordnet perspektiv

Selve begrepet overordnet analyse indikerer at analysen må ta utgangspunktet i kommunens virksomhet på et overordnet plan. Selv om risiko- og vesentlighetsvurdering ideelt sett burde vært gjennomført i forhold til kommunens egne målformuleringer på enhetsnivå, blir ikke dette gjort i denne analysen, da dette blir for omfattende. Imidlertid er det i spørreskjemaet til kommunalsjefene/etatslederne stilt spørsmål om gjennomfører egne risikovurderinger, og resultatet av denne vurderingen vil ligge som et bakgrunnstappe for analysen, jf. også det som er sagt innledningsvis under kap. 1.3 om risiko generelt.

Med utgangspunkt i kommuneloven § 1 kan kommunens virksomhet fra et slikt overordnet perspektiv deles inn i følgende fire kategorier:

- *legge til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre*
- *stå for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap*
- *bidra til en bærekraftig utvikling*
- *legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard*

Med dette utgangspunktet kan det på et overordnet nivå være aktuelt å vurdere risiko og vesentlighet ut fra følgende fire perspektiver⁷:

3.1. Lokaldemokrati

Fungerer lokaldemokratiet som forutsatt i kommuneloven?

Risiko- og vesentlighetsvurderingene vil her for eksempel være knyttet til spørsmålet om i hvor stor grad administrasjonen realiserer vedtak fattet av folkevalgte organer, om sakene som legges fram for folkevalgte organer er tilfredsstillende utredet, og om kravene i forvaltningsloven og offentleglova overholdes. Vurderingene kan også gjelde spørsmålet om sakene legges fram på en måte som er tilpasset de folkevalgte som målgruppe. Dette blir vurdert under kap. 5.4.

3.2. Kommunal tjenesteproduksjon

Produserer kommunen de tjenestene innbyggerne har krav på, og skjer myndighetsutøvelse og produksjon på en rasjonell og effektiv måte?

Dette punktet innbefatter den kommunale myndighetsutøvelse og tjenesteproduksjon og gjelder kommunens ytelser overfor innbyggerne. Kravet til de kommunale tjenestene finnes nedfelt i ulike lover og forskrifter. Her vil det innenfor rammen av en overordnet analyse være aktuelt å vurdere risiko- og vesentlighet i forhold til om kommunen oppfyller de krav til myndighetsutøvelse og de ulike tjenestene som framgår av lovverket, både når det gjelder omfang og kvalitet, og om produksjonen skjer på en rasjonell og effektiv måte.

Det er under kap. 3.2 som vi finner det som vanligvis omfattes av begrepene innen forvaltningsrevisjon. Det er m.a.o. målsetting 2 som er utgangspunktet for vurderingen av tjenesteproduksjonen i kommunen. Dette vil være hovedfokuset i analysen. Den starter med en beskrivelse av Nord-Odal kommune med noen nøkkeltall og dens organisering, jf. kap. 4, og vurderingen går fram av kapittel 5 og kapittel 6 (foretaket).

⁷ Jf. veileder for overordnet analyse

3.3. Bærekraftig utvikling

Bidrar kommunen gjennom sin virksomhet til en bærekraftig utvikling?

Her vil risiko- og vesentlighetsvurderingen fokusere på kommunens virksomhet i et framtidrettet utviklingsperspektiv. Et sentralt spørsmål her er om kommunen har en beredskap i forhold til trender i befolkningsutviklingen og befolknings sammensetningen. Et annet viktig spørsmål er om kommunen oppfyller de pliktene de er pålagt i regelverket på miljøområdet. Her kan det være aktuelt å vurdere om kommunen tar grep for å møte og motvirke de miljø- og klimaendringene som er varslet. Viktig er også antakelser om nærings- og konjunkturutvikling og utviklingen i andre forhold som antas å ha betydning for kommunen.

Hva er nå bærekraftig utvikling? "Bærekraftig utvikling defineres ofte på samme måte som Brundtlandkommissjonen gjorde det i 1987, nemlig som en samfunnsutvikling som tilfredsstillende våre behov i dag uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillende sine behov eller ressursbruk, og som også tar hensyn til generasjonene som kommer etter oss. Bærekraftig utvikling omfatter to nøkkelmomenter, nemlig fattigdomsproblemet og miljøproblemet".⁸

Ettersom bærekraftig utvikling som regel er et mer nasjonalt anliggende, har ikke sekretariatsleder utredet dette temaet videre. Men miljø som sådan vil selvfølgelig være et tema som angår alle, også kommunal forvaltning. Dette er også omtalt i kommunens visjon, jf. kap. 4.1 nedenfor. Miljørevisjon er et begrep som ikke er nytt, men som er lite gjennomført innen kommunal sektor. Noen har gjennomført forvaltningsrevisjon på dette området, men ikke mange. Selv om en eventuelt ikke velger å gjennomføre noe prosjekt på dette området i denne omgangen, kan vi vurdere om det er aktuelt å innlemme noen av aspektene i de øvrige prosjektene.

3.4. Tillitsskapende forvaltning

Har kommunen en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard?

Her kan det være aktuelt å vurdere om kommunen har systemer for å sette i verk og følge opp tiltak for å sikre en høy etisk standard gjennom hele organisasjonen, for på den måten å skape tillit overfor kommunens innbyggere. Dette omtales noe nærmere under kap. 5.5.

4 Nord-Odal kommune

4.1 Organisering

Kommunens organisasjonsmodell bygger på en funksjonsmodell, d.v.s. en 3-deling med

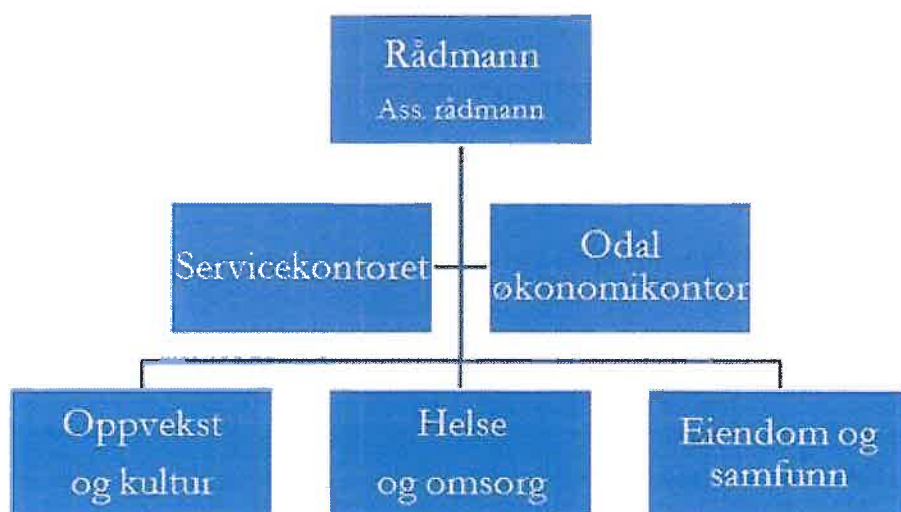
- Oppvekst og kultur
- Helse og omsorg (eldre og funksjonshemmede, helsetjeneste, sosialtjeneste, fysioterapi, psykisk helsetjeneste, dagaktiviteter for psykisk utviklingshemmede og legetjeneste)
- Eiendom og samfunn (planer, tekniske tjenester, landbruk, miljøvern, friluftsliv, jakt og fiske og brannvern, drift- og renhold)

I tillegg har kommunen servicetorg, en sentraladministrasjon og Odal økonomikontor som er vertskommunesamarbeid med Sør-Odal der Nord-Odal er vertskommune. Nærmere beskrivelse finnes i vedlegg 1.

Nord-Odal kommune har også et eget foretak, Nord-Odal kommuneskoger KF, som beskrives i eget kapittel 6.

⁸ http://no.wikipedia.org/wiki/B%C3%A6rekraftig_utvikling

Kommunens organisasjonsmodell er slik:

Ut fra det vi har registrert, er det følgende avdelinger/enheter i kommunen:

Servicekontor	Solheim bofellesskap
Biblioteket	Garvikåsen bofellesskap
Kultur og fritid	Halmhaugen bofellesskap
Oppvekst – skole	Småbruket bofellesskap
Oppvekst - barnehage/SFO	Storbråten bofellesskap
Oppvekst – barnevern	Møllerhuset bofellesskap
Sand sentralskole	Helsestasjonen
Garvik skole	Hjemmetjenesten
Nord-Odal ungdomsskole	Helseavdelingen
Mo Barnehage	Psykiatritjenesten/Legesenteret
Sand og Hamninga barnehage	Nord-Odal arbeids- og opptreningscenter
Knapper og Møllerbakken barnehage	Sosiale tjenester
Nord-Odal sykehjem 2.etg	Eiendom og samfunn-drift
Nord-Odal sykehjem 3.etg	Eiendom og samfunn – renhold
Nord-Odal sykehjem kjøkken	Eiendom og samfunn - brann

Nord-Odal kommune har 493 fast ansatte og 363,80 årsverk. Ved forrige analyse (høsten 2012) hadde kommunen 368 årsverk (478 ansatte). Kommunen har ikke innført noe spesielt system for målresultatvurdering, men jobber med et kvalitetssystem EQZ, som også omfatter et internkontrollsystem. Det er også gitt noen målformuleringer i budsjettet som vurderes i årsmeldingen.

4.2 Kommunens økonomi

Som vi ser har kommunens økonomi blitt noe forbedret fra 2013, hvor det var et negativt netto driftsresultat og et regnskapsmessig merforbruk. De to siste årene er regnskapet avlagt med mindreforbruk. Det er positivt at brutto driftsresultat øker, ettersom dette vil si at driftsinntektene øker mer enn driftsutgiftene.

kroner mer enn i 2014. Langsiktig gjeld utgjør 90,2 % av driftsinntektene. Normen sier at lånegjelden ikke bør overstige 50 %¹¹. Lånegjeld pr. innbygger er slik for kommunene i regionen.

2015	Eidskog	Grue	Kongsvinger	Nord-Odal	Sør-Odal	Våler	Åsnes
Netto lånegjeld i kroner per innbygger, konsern	77390	74226	60031	68061	54565	67828	51880
Netto lånegjeld i kroner pr. innbygger (Ikke konserntall) ¹²	61641	59317	47842	60027	53980	66896	51064

Ifølge denne tabellen ligger Nord-Odal som tredje høyest blant kommunene i regionen, på lånegjeld pr. innbygger.

Ifølge forskrift om finansforvaltning skal kommunen kvalitetssikre sin finansforvaltning. 71 % av lånegjelden er bundet opp i fastrentevilkår. Det vil si at kommunen er risikoutsatt for 29 % av gjelden hvis renten stiger, samtidig som at kommunen periodevis har hatt høyere renteutgifter på fastrentelånet, enn de ville hatt ved flytende rente. Kommunen vedtok nytt finansreglement i kommunestyret i 2016 og dette ble kvalitetssikret av Hedmark Revisjon IKS. Rådmannen rapporterer i sin årsrapport om finansforvaltningen, men skal i følge forskriften § 6 rapportere 2 ganger pr. år i tillegg til årsrapporten. Dette vil bli endret fra 2017.

KOSTRA

Når vi skal vurdere noen nøkkeltall¹³ ut fra KOSTRA, er det selvsagt mange å velge mellom. Vi har i denne sammenhengen plukket ut et par som gjengis i tabellen nedenfor. Tallene er hentet fra tabellnr. A1. Konsern - Finansielle nøkkeltall og adm., styring og fellesutg.- nivå 2. konsern.

Nøkkeltall	Nord-Odal			KG 10 2015	Gj.snitt alle komm 2015	Gj.snitt. landet u. Oslo 2015	Gj.snitt Hedmark 2015
	2013	2014	2015				
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1,1	4,8	6,5	2,5	2,3	2,5	3,2
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger	53712	52909	51591	52242	52949	52346	52658

I tabellen ovenfor ser vi at *Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter* var i 2015 positivt i forhold de øvrige i sammenligningsgruppen. *Netto driftsutgifter pr innbygger* har gått ned siden 2013 og i 2015 ligger Nord-Odal også under de øvrige i sammenligningsgruppen.

Vi viser også til kommunens årsregnskap og årsmelding for nærmere opplysninger om kommunen.

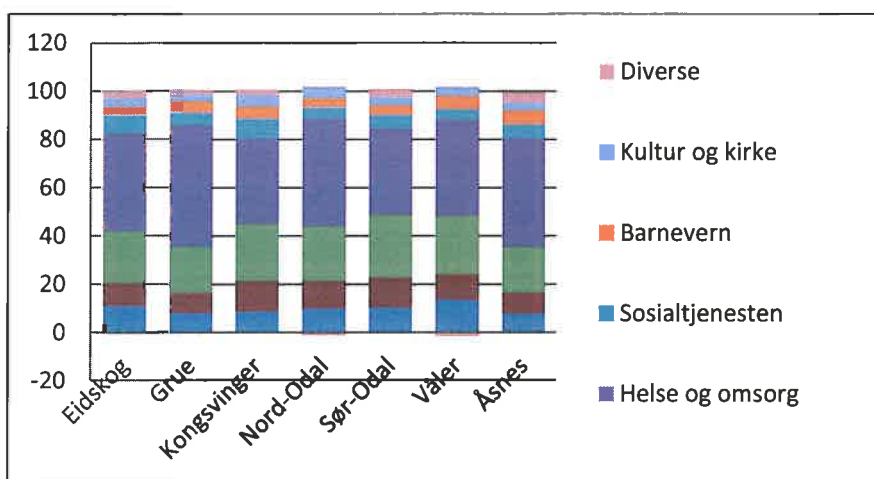
Tabellen og diagrammet under viser netto driftsutgifter for 2015. For sammenligningens skyld har vi også tatt med de øvrige kommunene i distriktet.

¹¹ Kommunens årsberetning for 2015, side 11.

¹² Ettersom det for noen av kommunene er så stor forskjell på konserntall og ikke, tar vi med begge nøkkeltallene.

¹³ Når vi bruker sammenligningstall for KOSTRA-rapportering, så er alle kommunene i landet samlet i forskjellige kommunegrupper (KG). Dette skal da være kommuner som er sammenlignbare. Nord-Odal tilhører kommunegruppe 10. Hvilke andre kommuner som tilhører KG 10, går fram av vedlegg 3. Tabellene viser også to kolonner med landsgjennomsnitt, dvs. både med og uten Oslo. Snittet uten Oslo vises fordi Osloregnskapet omfatter både kommunale og fylkeskommunale funksjoner, slik at tallene ikke alltid blir sammenliknbare. For enkelte økonomiske nøkkeltall slår dette så kraftig ut at gjennomsnitt inkludert Oslo er prikket (dvs. uten tall).

Netto driftsutgifter	Eidskog	Grue	Kongs- vinger	Nord- Odal	Sør- Odal	Våler	Åsnes
Administrasjon og styring	11	8	8,7	9,9	10,3	13,5	7,7
Barnehage	9,6	8,5	12,7	11,5	12,5	10,7	8,9
Grunnskoleopplæring	21,4	19	23,5	22,4	25,8	24	18,7
Helse og omsorg	41	50,5	35,5	44,8	36,2	40,1	45,3
Sosialtjenesten	7,3	5,3	8,3	4,9	5,5	4,2	5,7
Barnevern	3,2	4,6	5	3,5	3,8	5,5	5,7
Kultur og kirke	3,8	2,9	4,9	4,8	3,6	3,7	3,6
Diverse	2,7	1,5	2,1	-1,2	3,2	-1,5	3,9
	100	100,3	100,7	100,6	100,9	102,2	99,5

Størsteparten av kommunens netto driftsutgifter går til skole og helse- og omsorg (for Nord-Odal sin del 67,2 %). Barnehage og administrasjon og styring kommer henholdsvis på tredje- og fjerde plass. For områder der utgiftene i all hovedsak dekkes av brukerbetaling, for eksempel vann, avløp og renovasjon, gir oversikten liten informasjon om ressursbruken. Disse postene ligger i **Diverse**, sammen med samferdsel, næring, bolig og brann- og ulykkesvern.

Oversikten viser at Nord-Odal ligger på gjennomsnittet på grunnskoleopplæring, helse og omsorg og administrasjon og styring, sammenlignet med de øvrige i regionen.

4.3 Tjenester

Som nevnt under kap. 1.4 Kilder ovenfor, har vi også vært inne på "Kommunebarometeret", som er "Kommunal Rapport" sin rangering av de kommunale tjenestene etter sammenstilling av en rekke KOSTRA-tall¹⁴. Dessverre har vi ikke tilgang til alle analysene som dette verktøyet gir¹⁵, så det er bare på et overordnet nivå vi angir noen tall. Det er vanskelig å vite hvor mye vekt en skal legge på dette, ettersom vi ikke har full oversikt over hva som ligger i grunnlaget. Men sammen med andre vurderinger, kan dette kanskje gi en pekepinn på situasjonen i Nord-Odal.

Her er en oversikt over rangeringen for alle kommunene i regionen.

¹⁴ Hovedelementet i Kommunebarometeret er en konkret analyse av hvordan den enkelte kommunen presterer målt mot resten av Kommune-Norge innen de 124 nøkkeltallene fordelt på 12 sektorer som utgjør Kommunebarometeret. Analysen er solid, men gir likevel et lettfattelig bilde av kommunen..

¹⁵ Det kreves abonnement for å få en slik tilgang, og det har vi foreløpig ikke prioritert å skaffe oss.

Knr	Kommune	Gruppe	Totaltabellen	Rang uten hensyn til korrigeret inntekt	Korrigeret inntekt (100 = snitt)	Rang fylke
402	Kongsvinger	G08	249	334	92,7	18
418	Nord-Odal	G10	261	323	96,8	20
419	Sør-Odal	G07	260	333	94,5	19
420	Eidskog	G11	314	362	95,5	21
423	Grue	G02	248	313	96,7	17
425	Åsnes	G11	234	325	93,6	16
426	Våler (Hedm.)	G02	172	236	96,9	12

Totalt sett har Nord-Odal en bedre plassering enn ved den forrige analyse som vil la fram i 2012, da Nord-Odal lå på 300. plass. På Kommunebarometeret står det følgende korte analyse for Nord-Odal¹⁶:

Nord-Odal er på 261. plass i Kommunebarometeret 2016 fra Kommunal Rapport. I totaltabellen - men bare der - justerer vi for økonomiske rammebetingelser. Profilen er litt svakere enn normalen i Kommune-Norge. Kommuner som havner i toppen av barometeret har generelt klart flere gode plasseringer enn andre, men det er ikke slik at enkelte kommuner er i toppen på alle områder, mens andre er helt i bunn. I snitt har en kommune like mange gode som svake plasseringer. Det er den totalt miksen som avgjør plasseringen. En kommune som får en svak plassering har ikke nødvendigvis dårlige tjenester og er ikke et dårlig sted å bo. Poenget er at kommunen sannsynligvis har noe å lære av liknende kommuner som ligger i toppen av den samme tabellen. Hvis vi ser bort fra kommunenes ulike økonomiske utgangspunkt, kommer Nord-Odal på en 323. plass. Nøkkeltallene er omtrent som forventet ut fra korrigeret inntektsnivå.

Vi tar også med en annen vurdering av kommunal tjenesteproduksjon, og det er ”Produksjonsindeksen for kommunene”, som ligger på Kommunal- og regionaldepartementets side¹⁷. Tallene er for 2014. Nedenfor er en oversikt over kommunene i regionen. Tallene angir avvik fra landsgjennomsnittet. En nærmere beskrivelse av produksjonsindeksen finnes i «Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi» (KMD, november 2015).

Produksjonsindekser, frie inntekter per innbygger korrigeret for variasjoner i utgiftsbehov, og netto driftsresultat. Landsgjennomsnitt=100 for produksjonsindeksene og korrigeret inntekt. Netto driftsresultat oppgitt i prosent av samlede driftsinntekter. Tall fra 2014

Kommune	Barneh.	Gr.skole	Helse	Pl/oms.	Barnev.	Sosial	Kultur	Samlet	Korr. innt.	Netto dr.res.
Kongsvinger	95,7	98,9	87,4	96,4	131,5	122,2	65,9	98,0	95,4	0,9
Nord-Odal	99,1	93,5	93,3	97,4	118,7	131,2	66,6	97,9	97,8	3,1
Sør-Odal	107,3	105,7	101,4	95,9	121,4	131,0	64,8	102,4	98,4	-0,7
Eidskog	104,4	93,8	101,2	106,9	156,1	134,0	35,3	102,9	100,8	0,0
Grue	99,4	91,9	92,4	102,1	137,3	133,3	47,1	99,1	101,5	-1,1
Åsnes	105,5	97,7	111,1	105,9	132,5	141,6	50,8	104,5	98,4	-1,0
Våler	94,4	99,6	113,5	107,8	118,9	134,4	98,4	105,4	101,7	1,9

¹⁶ <http://kommunebarometeret.no/nav/402>

¹⁷ Produksjonsindeksen er et samlemål for kommunenes tjenestetilbud basert på produksjonsindikatorer for utvalgte sektorer og sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen for tjenestene. Indeksen gir slik et bilde av hvordan nivået på tjenestene er i en kommune sammenlignet med andre kommuner. Den produksjonsindeksen som beregnes er basert på delindekser for barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste, pleie og omsorg, barnevern, sosialkontortjenester og kultur. De øvrige sektorer (administrasjon, teknisk sektor, samferdsel, bolig og næring) er utelatt fordi det er vanskelig å finne gode indikatorer på tjenesteproduksjonen. De tjenestene som er inkludert i totalindeksen utgjorde om lag 73 prosent av kommunenes brutto driftsutgifter i 2014.

Ut fra disse tallene (tallene satt opp i et diagram ligger som vedlegg 4) ligger Nord-Odal lavest samlet i forhold til de øvrige i regionen. Det er bare barnevern og sosial som ligger over gjennomsnittet, de øvrige tjenestene ligger under gjennomsnittet.

Kommunen gjennomfører brukerundersøkelser på flere av tjenestene, som faste sykluser. Det er ingen spesielle tilbakemeldinger, men svarprosenten er ofte lav. Det er også planer om å gjennomføre medarbeiderundersøkelser.

Det er også nylig blitt publisert (oktober 2016) Forbrukerrådets kommunetester. Ut fra disse tallene har Nord-Odal kommune noen utfordringer. For sosialtjenesten, pleie og omsorg og informasjonstjenester var det en oppgang fra forrige måling, for de øvrige tjenestene var det en nedgang. Metoden for undersøkelsen er det som kalles «mystery shopping» – dvs. «mystery calling, mystery mailing og nettsjekk». Det står på hjemmesiden til Forbrukerrådet at «Testmedarbeidere har utgitt seg for å være privatpersoner og deretter henvendt seg til samtlige kommuner i Norge på e-post, telefon og via kommunenes nettsider». Det er flere som har innvendinger mot undersøkelsen og den må nok tas med en klype salt. Det er viktig å presisere at undersøkelsen ikke måler kvaliteten på selve tjenestene. Ytterligere opplysninger finnes på <http://www.forbrukerradet.no/kommunetesten/#/kommune/418/year/2016>.

4.4 Intern kontroll og etisk fokus

Rådmannen har i årsrapporten for 2015 sagt noen ord om kommunens interne kontroll, i tråd med kommuneloven § 48 nr. 5. Kommunen har nylig kjøpt inn et nytt kvalitetssystem, som er et avvikssystem, men økonomisk intern kontroll er ikke inkludert i dette. Kommunens økonomireglement ble vedtatt i 2016. Kommunen deltar i det interkommunale innkjøps samarbeidet RIIG. I tillegg har administrasjonen nylig gjennomgått arbeidspolitiske retningslinjer.

4.5 Eksternt tilsyn

Rådmannen har i sin årsrapport for 2015 en oversikt over alle eksterne tilsyn (som oftest statlig tilsyn) gjennomført i 2015. Rapporter fra statlig tilsyn skal etter planen legges fram for kommunestyret.

Kommunen har hatt følgende tilsyn¹⁸:

- Kommunens ansvar for krisesentertilbudet, rapport 29.2.16
- Nasjonalt tilsyn - Tilsyn med elevenes rett til et godt psykososialt skolemiljø, rapport 19.5.14
- Sjømeldingstilsynet med legemiddelhåndteringen med Multidose, 2015
- Tilsyn samfunnssikkerhet og beredskap 2016 - rapport, 22.2.16
- Brannvesenet i Nord - Odal, rapport 9.12.15
- Tilsyn med kommunens introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere, rapport 31.5.16
- Tilsyn med Nav- sosiale tjenester, rapport 26.6.14
- Tilsyn med Nord-Odal kommune som barnehagemyndighet, rapport 5.6.14

4.6 Tidligere revisjonsrapporter

Det ble i forrige planperiode lagt fram følgende rapporter:

¹⁸ Vi har ikke tatt med tilsynsrapporter fra Arbeidstilsynet.

- Vedlikehold av eiendommer - 2015
- Inntekter-husleie - 2014
- Kostra-funksjon 120 - 2014
- Spesialundervisning - 2013
- Byggesak - 2013

Det er bestilt en forvaltningsrevisjon knyttet til NAV, som etter planen skal behandles i det første møtet i 2017.

Det er i 2016 bestilt en forvaltningsrevisjon for alle kommunene i regionen, knyttet til samhandlingsreformen, som blir lagt fram i 2017.

5 Vurderinger - risiko og vesentlighet

Som nevnt innledningsvis, har vi valgt et overordnet perspektiv på vår tilnærming til risiko- og vesentlighetsvurderingene. De risikovurderinger som gjøres under de forskjellige områdene, er en *samlet vurdering* basert på de kildene som går fram av kap. 1.4. Det vil derfor ikke gå fram hva som hver enkelt person har sagt. Alle tjenesteområdene/enhetene under hver enkelt virksomhet vil ikke bli vurdert, det foretas et utvalg bl.a. på bakgrunn av vesentlighet.

Vi har delt vår gjennomgang i Helse og velferd (5.1) Oppvekst (5.2), Samfunn og næring (5.3), Stabsfunksjoner og rådmannskontor (5.4) samt Andre overordnede perspektiver og fellesprosjekter (5.5). Regnskapstall og kostratall knyttet til hvert enkelt område/enhet ligger i vedlegg 1.

I årsmeldingen for 2015 står det at hovedutfordringer/prioriteringer for 2016 bl.a. er:

- Vedtak kommunestruktur
- Fokus på innbyggervækst og næringsliv

Det står også at flere av de sakene som har hatt fokus i 2015 også vil ha fokus i 2016, og dette er vindkraft, nytt bank/bibliotek/leilighetsbygg, trygghetsboliger og bredbåndsutbygging.

5.1 Oppvekst og kultur

Her finner vi: **Barnehager, grunnskoler, kulturformål, kulturskole, kulturhuset Milepælen, kino, bibliotek, bibliotek Bruvoll fengsel, barnevern (se nærmere informasjon i vedlegg 1).**

Barnehager

Alle barnehagene har et mindreforbruk i forhold til justert budsjett 2015. *Netto driftsutgifter til barnehage pr. innbygger (1-5 år)* i Nord-Odal ligger en god del høyere enn de øvrige i sammenligningsgruppen, og for *Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage* ligger Nord-Odal under gjennomsnittet for landet, men litt over de øvrige i sammenligningsgruppen. Det er ingen spesielle urovekkende signaler ut fra kostratallene, og Nord-Odal ligger også over gjennomsnittet på produksjonsindeksen, jf. kap. 4.3. Ut fra en helhetsvurdering, så vil det ikke bli foreslått noe prosjekt på dette området i denne omgangen.

Grunnskole

Det er ingen store avvik på regnskapstallene i forhold til justert budsjett 2015 eller i forhold til regnskap 2014. Nord-Odal kommune ligger omtrent på nivået med Hedmark og litt under de øvrige i

sammenligningsgruppen for netto driftsutgifter pr. innbygger. Det samme gjelder også for hvor mye som brukes driftsutgifter i prosent av samlede driftsutgifter. For korrigerede brutto driftsutgifter til grunnskole (202), per elev ligger også Nord-Odal litt lavere enn de øvrige.

Andel elever som får **spesialundervisning** i Nord-Odal ligger lavere enn de øvrige i sammenligningsgruppen, men på samme nivå som Hedmark. Andel lærere med høyere utdanning er omtrent på samme nivå som de øvrige i sammenligningsgruppen.

Grunnskole ligger under gjennomsnittet på produksjonsindeksen, jf. kap. 4.3.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Skoleresultater	Eleven får ikke den undervisningen som de har krav på. Lave grunnskolepoeng, lave standpunkt karakterer 10 klasse.	Andel lærere med universitets-/høgskoleutdanning og pedagogisk utdanning er på linje med de andre i sammenligningsgruppen.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et brukerperspektiv, medarbeiderperspektiv, kommunes økonomi og politiske perspektiv.
Spesialundervisning	Det er en risiko at de som trenger spesialundervisning/korrekt saksbehandling. Risiko for rettssaker mot kommunen i ettertid. Det står også i årsmeldingen for 2015 at flere barn og unge sliter med angstproblematikk og skolevegring.	Andel elever som får Oppfølging av forprosjektet Mind the Gap. Se på samarbeidsstrukturer og organisering av tjenestetilbudet i denne målgruppen.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et brukerperspektiv og kommunes økonomi.
<p>Samlet vurdering: Nord-Odal ligger nest lavest i vår region, på grunnskolepoeng, og har også hatt en nedgang fra 2014/2015-tallene. Nord-Odal ligger også forholdsvis lavt på de fagene vi har sett på for standpunkt karakterene 10 klasse. Det er et generelt problem i regionen at det er forholdsvis dårlige skoleresultater. Hvis en skal velge en forvaltningsrevisjon på dette området (eventuelt som et felles prosjekt i regionene) bør det hentes inn flere måltall, ikke minst i forhold til læringsmiljø og mobbing. Det er også viktig å se hen til FoU-prosjektet «Kultur for læring», som hele regionen er med på.</p> <p>Saksbehandling spesialundervisning kan også være et aktuelt prosjekt. Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon i 2013 på dette området, og selv om det ikke framkom store avvik, vil det likevel kunne være aktuelt å følge opp dette prosjektet igjen i slutten av perioden.</p> <p>I en vurdering av skoler (og eventuelt barnehager) kan integrering av flyktninger også være aktuelt å se nærmere på.</p>			

Kulturskole/kulturtilbud for barn

For dette området har vi ikke vurdert noen prosjekter, selv om kultur generelt scorer veldig lavt på produksjonsindeksen (jf. kap. 4.3.) og det er veldig lave kostra tall på området. Samlet sett er det ikke et vesentlig område for kommunen, selv om kulturtilbud for barn og unge kan være viktige tiltak for barns oppvekstmiljø.

Barnevern

Fra 1.1.14 er barneverntjenesten i Nord-Odal og Sør-Odal slått sammen i et interkommunalt samarbeid, og heter nå Odal Barneverntjeneste. Sør-Odal er vertskommune. Det er et lite merforbruk i forhold til justert budsjett 1015, men regnskapstallene er noe lavere i 2015 enn i 2014. Barnevern scorer høyt på produksjonsindeksen (jf. kap. 4.3). Ut fra tallene ovenfor ligger Nord-Odal høyt for flere av nøkkeltallene og spesielt brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252). Hvis Nord-Odal skulle ønske en gjennomgang av barnevernet, må de i så fall sende en henstilling om dette til kontrollutvalget i Sør Odal. Det er kontrollutvalget i vertskommunen som kan bestille forvaltningsrevisjon i vertskommunesamarbeidet.

5.2 Helse og velferd

Under dette området finner vi bl.a. **Institusjon, Omsorgsboliger, Hjemmetjenester, Rus og psykiatri, Helsetjenester og NAV** (se nærmere informasjon i vedlegg 1).

Pleie om omsorg

Regnskapstallene har gått ned siden 2014. Netto driftsutgifter til pleie og omsorg i prosent av totale netto driftsutgifter ligger høyere enn de øvrige i sammenligningsgruppen. For institusjoner (funksjon 253+261), ligger de litt lavere. Tallet for tjenester for hjemmeboende, ligger omtrent på nivå som de øvrige i tabellen. I forhold til produksjonsindeksen (kap. 4.3) ligger Nord-Odal omtrent på gjennomsnittet på pleie og omsorg.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Institusjonsplasser Hjemmetjenester	Overbelegg sykehjem og stor belastning på hjemmetjenester. Mangel på vikarer med riktig kompetanse inne hjemmetjenesten.	Ingen spesielle tiltak notert.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et brukerperspektiv, medarbeiderperspektiv, kommunes økonomi og politisk perspektiv.

Samlet vurdering:

Samhandlingsreformen (innført i 2012 gjennom to lover)¹⁹ er en del av helse og omsorg, og som det er knyttet mye risiko til, men på dette området er det bestilt en forvaltningsrevisjon som skal leveres 2017.

Det som likevel kan være aktuelt å vurdere er vederlag for opphold i institusjon og pasientregnskap. Dette er det noe etterslep på i Nord-Odal kommune. Det kan eventuelt gjennomføres som et mindre prosjekt.

¹⁹Folkehelseloven (regulerer langsiktig og systematisk folkehelsearbeid på alle forvaltningsnivåer) og Helse- og omsorgstjenesteloven (skal sikre bedre samhandling innad i kommunene, og mellom spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten)

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Miljøarbeidertjenesten/ mennesker med utviklingshemming Bokollektivene	Statens helsetilsyn har i 2016 gjennomført et landsomfattende tilsyn knyttet til tilrettelagte tjenester. Nord-Odal er ikke undersøkt. De fleste av kommunene som er undersøkt, har store mangler på området.	Vi har ingen informasjon om dette.	Dette er et vesentlig område ut fra et brukerperspektiv, for en gruppe som kanskje ikke er så gode til å ivareta sine egne interesser.
Samordning av tjenester	Dette gjelder spesielt tiltak for funksjonshemmede og helse- og sosialtjenester. Vi har ikke undersøkt dette nærmere, men fylkesmannen har hatt fokus på dette området tidligere, og vi antar at dette er et område som er komplisert og utfordrende. Det er bestandig en viss risiko for at noen faller mellom to stoler, eller at tjenester ikke gis på grunn av mangel på kommunikasjon	Vi har ingen informasjon om dette.	Dette er et vesentlig område ut fra et brukerperspektiv, for en gruppe som kanskje ikke er så gode til å ivareta sine egne interesser.

Samlet vurdering:

Vi har ingen direkte risikovurderinger av dette området, bare generell risiko. Det kan likevel være nyttig med en tilsvarende gjennomgang som Statens helsetilsyn har gjennomført i forhold til mennesker med utviklingshemming. Det er også høyt sykefravær inne bokollektivene, noe som muligens skaper mer utrygghet for en sårbar gruppe.

Helsetjeneste

Det er ingen store avvik fra budsjett 2015 eller i forhold til regnskap 2014. Netto driftsutgifter pr. innbygger, kommunehelsetjenesten, i Nord-Odal ligger omtrent på samme nivå som de øvrige i sammenligningsgruppen. I forhold til forebyggende helsearbeid pr. innbygger ligger Nord-Odal en god del lavere enn de øvrige. Det er ingen kostratall for miljøarbeidertjenesten. På helseområdet ligger Nord-Odal blant de laveste i regionen på produksjonsindeksen, jf. kap. 4.3.

Første januar 2012 trådte lov om folkehelsearbeid i kraft. Folkehelseprofilen²⁰ er et bidrag til fylkets arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i fylket og oppgaven med å understøtte folkehelsearbeidet i kommunene. For nærmere opplysninger, se vedlegg 5. Nord-Odal kommune kommer bra ut når det gjelder god «skader behandlet i sykehus», men når det gjelder de øvrige parameterne som er angitt for Nord-Odal, kommer Nord-Odal dårligere ut enn gjennomsnittet for landet.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Psykatri	Det er flere som mener dette er et vanskelig område å få til gode nok tjenester på. Det kreves store	Vi har ingen informasjon om dette.	Dette er et vesentlig område ut fra et brukerperspektiv, men som også kan få store

²⁰ <http://khp.fhi.no/PDFVindu.aspx?Nr=0418&sp=1&PDFaar=2016>

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
	ressurser i en kommune å håndtere dette. Jf. også det som er sagt ovenfor ifbm. samhandlingsreformen.		økonomiske konsekvenser for kommunen.
Samlet vurdering: Jf. det som er sagt ovenfor om samhandlingsreformen. Fra 2017 skal psykiatritjenesten innlemmes i denne ordningen.			

NAV sosial

På NAV er det i 2015 et merforbruk på omtrent 1,5 million kroner i forhold til justert budsjett, og en økning på vel 1 million kroner fra regnskap 2014. I forhold til kostratall skiller ikke Nord-Odal seg ut i nevneverdig grad. Kommunen har hatt tilsyn fra fylkesmannen vedrørende Nav- sosiale tjenester i 2014, her fikk kommunen flere avvik på rutiner og på gjennomføring av kvalifiseringsprogrammet. På produksjonsindeksen (kap. 4.3) ligger Nord-Odal omtrent på gjennomsnittet på sosial.

Det ble bestilt en forvaltningsrevisjon på NAV i tråd med planen for 2015-2016, denne blir levert med første. Vi tar derfor ingen ny vurdering av dette området nå.

5.3 Eiendom og samfunn

Under dette området finner vi **Samfunnsplanlegging og næringsutvikling, Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens eiendommer, Renhold, Brann og feiing, Arealforvaltning og arealplanlegging, Landbruk, miljø- og forurensning, natur- og viltforvaltning, Vann og avløp (se nærmere informasjon i vedlegg 1).**

Landbruk og teknikk

Det er et mindreforbruk for regnskap 2015 og i forhold til justert budsjett 2015 på dette området. Nord-Odal ligger en god del lavere enn de øvrige i tabellen for utgifter pr. innbygger til fysisk planlegging osv. Saksbehandlingstiden for opprettelse av grunneiendom, ligger en god del høyere enn de øvrige i sammenligningsgruppen, mens de ligger mye lavere for de to andre saksbehandlingstallene.

Nord-Odal bruker veldig lite på tilrettelegging og bistand for næringslivet pr innbygger, men langt mer på landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling, enn de øvrige i sammenligningsgruppen.

Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon på Saksbehandling i byggesaker i 2013 og kommunen kom godt ut av denne.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Saksbehandling teknisk	Lang saksbehandlingstid. Forskjellsbehandling.	Ingen konkrete tiltak.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
			brukerperspektiv og politiske perspektiv.
Samlet vurdering: Dette er et generelt risikoområde, og et viktig område, ikke minst ut fra de som skal etablere seg i Nord-Odal kommune. Selv om Nord-Odal kom godt ut av gjennomgangen i 2013, så kan det være aktuelt med et oppfølgingsprosjekt senere i perioden.			

Investeringer

Det er naturlig å ta med investeringer under dette området. Kommunen har i 2015 hatt et finansieringsbehov på kr 31 519 000. Nær 82 % er finansiert ved bruk av lånemidler. Av finansieringsbehovet er kr 13 752 000 investert i anleggsmidler.

Generelt er det viktig med gode rutiner for hvordan byggeprosjekter organiseres og følges opp. Det handler ofte om store utgifter og da er lov om offentlige anskaffelser også et viktig fokusområde. Det vil variere fra år til år hvor mange og store prosjekter som gjennomføres i kommunen.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Investeringer	Manglende oppfølging av investeringsprosjekter Manglende økonomisk styring Manglende rapportering og evaluering	Ingen spesielle tiltak	Dette er et vesentlig område, både ut fra kommunens økonomi og politiske perspektiv.
Samlet vurdering: Kommunen har en del investeringer i inneværende år, og det kan være aktuelt å bestille forvaltningsrevisjon knyttet til dette området, fordi det generelt sett er mange risikoer knyttet til investeringer og fordi det er et vesentlig område for kommunen.			

Tjenester VAR

Når det gjelder utgifter, så er ikke disse tatt med her, heller ikke inntekter. Vann, avløp og renovasjon skal leveres til selvkost.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Selvkost	Overholdelse av lover og bestemmelser knyttet til selvkost	Kommunen har en oversikt over selvkosttallene som note til årsregnskapet (note 13 i årsregnskapet for 2015)	Dette er et vesentlig område, både ut fra et brukerperspektiv, kommunens økonomi og politiske perspektiv.

Samlet vurdering:

Dette er et område som stadig er i medias søkelys. Området har også et komplisert regelverk og krever også gode systemer for å følge opp selvkostregnskapene. Nord-Odal har vært i mediens søkelys på grunn av høye priser på vann- og avløpstjenestene, og en grunnleggende gjennomgang av selvkostregnskapene kan være et aktuelt prosjekt i Nord-Odal, som i de fleste andre kommunene, nettopp for å sikre troverdigheten ovenfor innbyggerne. Det kan også være aktuelt å bestille forvaltningsrevisjon knytte til selvkost gjennom plan for selskapskontroll.

Brann og beredskap

Vi har ikke så mange kostratall i forbindelse med brann og beredskap, men en oversikt over netto driftsutgifter til pr. innbygger for alle kommunene i regionen, samt landet og Hedmark, viser at Nord-Odal ligger blant de laveste i forhold til de øvrige i denne sammenhengen.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Brannvern	Overholdelse av lover og bestemmelser. Tilstrekkelig beredskap og kompetanse.	Vi har ingen opplysninger om dette.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et brukerperspektiv, medarbeiderperspektiv kommunens økonomi og politiske perspektiv.

Samlet vurdering:

Brannvern er ikke noe stort område, men det kan få store konsekvenser hvis ikke brannvesenet har tilstrekkelig med bemanning, kompetanse og gode nok rutiner for å forebygge eller slukke brann. Det er ingen spesielle signaler som tilsier at det er et problem i Nord-Odal, men vi tar likevel med området.

Drift og vedlikehold

Driftsavdelingen har et merforbruk på vel 1,5 millioner kroner i forhold til justert budsjett 2015. I forhold til regnskap 2014 er det omtrent det samme. Driftsavdelingen er et vesentlig område med store tall, og Nord-Odal ligger høyere enn i de øvrige i sammenligningsgruppen for netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per innbygger. Det kan bety at kommunen vedlikeholder sine eiendommer bra.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Eiendom	Manglende vedlikehold av kommunale eiendommer.	Ingen tiltak	Dette er et vesentlig område ut fra kommunens økonomi.

Samlet vurdering:

Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon på Vedlikehold av eiendommer i 2015, mye var bra, men det er også en del anbefalinger fra revisor på ting som kan bli bedre, blant annet har ikke kommunen en overordnet plan for eiendomsenheten, og kommunen har noe vedlikeholdsetterlep. Det kan derfor være aktuelt å følge opp dette prosjektet igjen eventuelt i slutten av perioden.

5.4 Stabsfunksjoner og rådmannskontoret

Vi tar med følgende enheter og tjenester under dette området, Stabsenheten, Servicekontor og Odal økonomikontor (se nærmere informasjon i vedlegg 1).

Vi tar med noen vurderinger under dette området.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Administrasjon og styring	Saker er ikke godt nok utredet. Kommunestyrevedtak blir ikke fulgt opp. Kommunen har ikke vedtatt viktige planer og delegasjoner	Rådmannen lager oversikt over oppfølging av KS-saker	Dette er et vesentlig område, både ut fra kommunes økonomi og politiske perspektiv.
Samlet vurdering: Administrasjon og styring, forsvarlig utredet saksbehandling, oppfølging, kommunikasjon og delegasjon kan være stikkord i en eventuell undersøkelse på dette området. Det er ingen spesielle signaler på dette i området, men det er et vesentlig område og et generelt risikoområde.			

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Arkiv og journalføring	Risiko for at kommunen ikke overholder lover og bestemmelser knytte til arkiv og journalføring. Offentlighetsloven og forvaltningsloven er viktige stikkord.	Ingen registrerte tiltak.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et brukerperspektiv og politisk perspektiv.
Samlet vurdering: Er det gode rutiner for «hvem gjør hva» og vurdering av journalføring og arkivering? Det er ingen spesielle signaler på dette i området, men det er et viktig område og et generelt risikoområde.			

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Startlån	Risiko for at rutiner og saksbehandling for startlån ikke blir godt nok fulgt opp.	Ingen registrerte tiltak.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et brukerperspektiv og økonomisk perspektiv.
Samlet vurdering: Det kan være aktuelt å se på disse rutinene og saksbehandlingen på dette området. Det kan eventuelt gjennomføres som et mindre prosjekt.			

5.5 Andre overordnede perspektiver /eventuelle fellesprosjekter

Nedenfor beskrives noen områder, som enten gjelder generelt for hele kommunens virksomhet (og som ikke hører særskilt under noen konkrete enheter), eller er prosjekter som kan være nyttige for flere kommuner. Hvis et prosjekt kan gjennomføres i flere kommuner samtidig, er dette veldig ressursbesparende.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Innkjøp	Generelt et risikoområde mht. overholdelse av lover og regler.	Kommunen er med i innkjøpssamarbeidet RIIG.	Dette er et vesentlig område, både ut fra kommunes økonomi og politiske perspektiv.

Samlet vurdering:

Dette er et område som det generelt har vært mye fokus på i den senere tid. Ettersom innkjøp relateres til alle enhetene, er det greit å ta dette opp som et overordnet perspektiv. Nord-Odal kommune er med i en felles innkjøpsordning med Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Våler og Åsnes (RIIG). Rammeavtaler for kjøp av varer er ivaretatt gjennom innkjøpsordningen for de største områdene, slik at dette er med på å redusere risikoen for at det ikke skjer noe ureglementert. Imidlertid er det nok noe ”småinnkjøp” som foregår på utsiden av avtalene. Dette kan bl.a. ha sammenheng med at prisen på varen avhenger av store innkjøp. Spesielt for små kommuner kan det ofte bli et problem. Det ble i 2010 gjennomført en forvaltningsrevisjon knyttet til innkjøp, det kan derfor være på tide å vurdere en forvaltningsrevisjon på dette området igjen.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Intern kontroll	Generelt sett et risikoområde. En liten organisasjon gjør det vanskeligere å etablere en god intern kontroll.		Dette er et vesentlig område, både ut fra et medarbeiderperspektiv, kommunes økonomi og politiske perspektiv.

Samlet vurdering:

Som mange er kjent med, har rådmannen, gjennom kommuneloven § 23, et særskilt ansvar for at det er etablert en intern kontroll i kommunen. Dette er ikke bare snakk om interne kontrollrutiner knyttet til HMS (helse/miljø/sikkerhet), men også økonomisk intern kontroll som skal hindre feil og misligheter. Intern kontroll blir ofte vurdert gjennom andre prosjekter, men det er også mange som velger dette som eget prosjekt, hvor det undersøkes hva slags system og rutiner rådmannen har for sin interne kontroll. Vi kan gjerne dele disse i forskjellige grupper som intern kontroll ved:

- Saksbehandling og myndighetsutøvelse
- Politiske vedtak, oppfølging
- Misligheter og korrupsjon
- Myndighetsmisbruk og overgrep

Flere av disse punktene kan også kombineres med andre fokusområder.

Det er selvsagt viktig å ha en god intern kontroll på økonomikontoret som håndterer store beløp pengemessig og regnskapsmessig. Men vi har også noen mindre områder som det også ofte knyttes risiko til, og det er bl.a. når de ansatte håndterer andres penger, som håndtering av penger for gamle, syke og psykisk utviklingshemmede. Rutiner for håndtering av gavemidler på sykehjem kan også være et aktuelt tema for intern kontroll. Medisinhåndtering er et annet område. Jf. også det som er sagt under kap. 6.4. Det er det ikke gjennomført noen kontroller mot intern kontroll i Nord-Odal tidligere.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
IKT-sikkerhet	Dette er et generelt risikoområde, og kan omfatte mange ulike prosesser.	Kommunen er med i HIKT-samarbeidet.	Dette er et vesentlig område, ut fra alle perspektivene.

Samlet vurdering:

IKT-området er et komplisert område hvor det kreves mye ressurser og kompetanse for å holde tritt med utviklingen. IKT-sikkerhet er også et område som det har vært avdekket mangler på i andre kommuner. Dette er et omfattende område og kan bl.a. omfatte tilganger/avganger, fysisk sikkerhet (brann, vannskade, låsing osv.) og at systemene fungerer som de skal. Dette er et viktig område for alle kommunene og vi mener at dette bør prioriteres i perioden.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Tillitsskapende forvaltning Kultur og holdninger	Dette er et generelt risikoområde, og kan omfatte mange ulike prosesser.	Ingen spesielle tiltak notert.	Dette er et vesentlig område, ut fra alle perspektivene.

Samlet vurdering:

Dette er et risikoområde som kan omfatte mange ulike tilnærminger. Det kan bl.a. være å vurdere kompetanse, engasjement, kultur, etiske holdninger, lærevillighet og hvordan innbyggerne blir møtt i Nord-Odal kommune, jf. bl.a. Forbrukerrådets undersøkelse (jf. pkt. 4.3). Det er ingen spesielle signaler om at dette bør sees særskilt på i Nord-Odal, men det er et viktig område og et generelt risikoområde.

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> Overholdelse av lover og bestemmelser Økonomi Produktivitet Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
Sykefravær	Nord-Odal kommune har høyt sykefravær.	Kommunen har stadig fokus på dette området.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et brukerperspektiv,

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreduserende tiltak	Vesentlighet
			medarbeiderperspektiv, kommunes økonomi og politiske perspektiv.

Samlet vurdering:

Kommunen har et forholdsvis høyt sykefravær, som tabellen under viser²¹ (legemeldt sykefravær). Hva er årsaken til det høye sykefraværet? Det kan være aktuelt med en undersøkelse på dette området.

Sykefraværsutvikling fra 2011 – 2015	2011	2012	2013	2014	2015
Alle ansatte	8,8	8,7	7,4	5,9	7,9

I tredje kvartal 2016 er sykefraværet nede på 5,5 %, noe som er en stor forbedring siden første kvartal 2016.

6 Nord-Odal kommuneskoger KF

Nord-Odal kommuneskoger KF har som sin primære oppgave å forvalte Nord-Odal kommunes skogeiendommer, vel 44.000 dekar.

6.1 Organisering

Et kommunalt foretak har eget styre, men er ikke eget rettssubjekt, og kommunestyret er derfor foretakets overordnede organ. Kommuneskogen har ansatt daglig leder for virksomheten (80 % stilling) og det er ytterligere to ansatte på heltid i virksomheten.

6.2 Økonomi

Foretaket fører regnskap etter regnskapsloven.

Den økonomiske situasjonen for foretaket er slik:

(i hele tusen)	2015	2014
Sum driftsinntekter	-8 825	-5 905
Sum driftsutgifter	6 359	4 864
Ordinært resultat	- 2 519	-1 095
Årsresultat	-2 513	-1 095

Det er med andre ord et positivt resultat både i 2014 og 2015.

²¹ Kommunens årsmelding side 9.

6.3 Tjenester

I tillegg til kommersielt skogbruk omfatter virksomheten flere beslektede aktiviteter, bl.a²² .:

- Skogsdrift
- Jakt, hytter, Gjeddevatnet
- Vedproduksjon
- Skigardproduksjon
- Entreprenørvirksomhet og annet salg
- Bioenergi og halldrift

6.4 Risiko og vesentlighetsvurdering

Område/oppgave	Vurdering av risiko <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overholdelse av lover og bestemmelser ▪ Økonomi ▪ Produktivitet ▪ Måloppnåelse 	Risikoreducerende tiltak	Vesentlighet
Intern kontroll	Generelt sett et risikoområde. En liten organisasjon gjør det vanskeligere å etablere en god intern kontroll.	Ingen spesielle tiltak notert.	Dette er et vesentlig område, både ut fra et medarbeiderperspektiv, foretakets økonomi og politiske perspektiv.
Innkjøp	Generelt et risikoområde mht. overholdelse av lover og regler.		Dette er et vesentlig område, både ut fra foretakets økonomi og politisk perspektiv..
<p>Samlet vurdering: Ifølge årsavslutningsbrev fra Hedmark Revisjon IKS for årsregnskapet 2015, synes det å være noen mangler ved foretakets interne kontroll. Det kan derfor være aktuelt å se nærmere på dette området, enten gjennom en undersøkelse eller en forvaltningsrevisjon.</p> <p>Et prosjekt om intern kontroll kan eventuelt kombineres med en gjennomgang av foretakets innkjøp. Det er ikke gjennomført noen kontroller på dette området i Nord-Odal Kommuneskoger tidligere.</p>			

²² Hentet fra Kommuneskogens årsberetning for 2015.

Vedlegg 1 – Informasjon om de ulike områdene/enhetene

Inndelingen i enheter/virksomheter osv. har vi i all hovedsak funnet på kommunens hjemmeside eller i kommunens årsberetning/årsmelding. Tallene som angir enhetens nettoutgifter for 2014 og 2015 og budsjett 2015 er hentet fra kommunens årsregnskap/årsberetning. I all hovedsak trekker vi fram kostnadene, når vi beskriver enhetene nedenfor. Det meste av kommentarene til informasjonen i dette vedlegget er også lagt inn i kapittel 5 ovenfor.

Nøkkeltallene i tabellene (Kostra) har med tall for kommunen for 2013-2015, men når vi gjør sammenligninger med de øvrige i sammenligningsgruppen, som vi kaller det, bruker vi kun tallene for 2015. Det er viktig å presisere, at kostratall ikke er noen eksakt vitenskap, men avhenger selvsagt av kommunenes definisjon på hva som skal være med i de ulike kostrafunksjonene

Oppvekst og kultur

Her finner vi: Barnehager, grunnskoler, kulturformål, kulturskole, kulturhuset Milepælen, kino, bibliotek, bibliotek Bruvoll fengsel, barnevern.

Oppvekst har vi delt i følgende 4 områder, **barnehager, grunnskolen, kultur og barnevern.**

- **Barneverntjenesten** er et vertskommunesamarbeid mellom Nord-Odal og Sør-Odal, hvor Sør-Odal er vertskommune.
- **Odal PPT** (pedagogisk/psykologisk tjeneste) er et interkommunalt samarbeid mellom Sør-Odal, Nord-Odal og Hedmark fylkeskommune, hvor Sør-Odal er kontorkommunen.
- **Kulturskolen i Odalen** er en interkommunal kulturskole for Sør-Odal og Nord-Odal kommune, med administrativ ledelse i Sør-Odal
- Glåmdal interkommunale **voksenopplæring IKS** (GIV-IKS) eies av Hedmark fylkeskommune og kommunene Kongsvinger, Eidskog, Grue, Våler, Sør-Odal og Nord-Odal. Dette området belyses ikke nærmere i denne analysen.

Totaltall for netto driftsutgifter for oppvekst og kultur er som følger:

Netto utgift (tall i tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Oppvekst og kultur	97 882	104 729	103 463	98 443
Herunder: Administrasjon	2 793	4 336	4 308	2 563

Det er en liten reduksjon fra regnskap 2014 til regnskap 2015, og det er også et ganske stort mindreforbruk fra justert budsjett 2015. Dette skyldes i stor grad økte inntekter som statlige tilskudd til videreutdanning, overføringer fra kommuner og refusjon sykkelønn som ble større enn budsjettet. Administrasjon har et merforbruk i forhold til regnskap 2014.

Barnehager

Under dette området finner vi enhetene:

- Sand barnehage
- Hamninga barnehage
- Mo barnehage
- Knapper barnehage
- Møllerbakken barnehage

Her er regnskapstallene (nettoutgift) for barnehager:

Netto utgift (tall i tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Barnehager adm og styrket tilbud	1 754	2 008	1 987	1 880
Hamninga barnehage	11	0	0	3 521
Møllebakken barnehage	4 188	4 804	4 718	4 448
Mo barnehage	6 197	6 222	6 104	6 432
Knapper barnehage	4 004	4 874	4 788	4 118
Sand barnehage	12 281	12 563	12 337	8 118

Sand barnehage har en stor økning fra regnskap 2014, men totalt sett er det ingen økning for barnehager fra 2014 til 2015. For øvrig er det mindre avvik fra budsjett 2015.

Her har vi hentet fram noen nøkkeltall for barnehager.

Barnehager	Nord-Odal	Nord-Odal	Nord-Odal	Gj.snitt alle komm.	Gj.snitt landet u.Oslo	Gj.snitt Hedmark	Gj.snitt KG10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager, konsern	112980	135504	139963	131858	130606	135619	126397
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	84,7	89,3	90,3	90,4	91	92,5	88,7
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	100	100	100	50,7	49,6	57,2	56,4
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage, konsern	154670	175200	180673	181752	178464	177614	175352
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning	30,6	34,9	33,3	36,1	36,4	37,6	36,5
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	95,7	100	100	91,8	92,6	96,8	92,9
Andel ansatte menn til basisvirksomhet i barnehagene	0	8,8	7,7	7,2	5,3
Korrigerte oppholdstimer per årsverk til basisvirksomhet, alle barnehager	11048	10444	9946	13041	13033	12385	13110
Korrigerte brutto driftsutgifter til styrket tilbud til førskolebarn (f 211) pe	..	94643	141778	78115	88556	90559	101043
Utgifter til kommunale lokaler og skyss per barn i kommunal barnehage (kr), kon	11179	13795	11413	17229	17102	16554	14273

Netto driftsutgifter til barnehage pr. innbygger (1-5 år) i Nord-Odal ligger en god del høyere enn de øvrige i sammenligningsgruppen, og for Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage ligger Nord-Odal under gjennomsnittet for landet, men litt over de øvrige i sammenligningsgruppen. Andelen barn med barnehageplass ligger på nivået med de øvrige i sammenligningsgruppen. Vi ser også at andelen av barn i kommunale barnehager er 100 %. Nord-Odal ligger under de øvrige i sammenligningsgruppen, i forhold til oppholdstimer pr. årsverk. Når det gjelder ressurser og kompetanse, skiller ikke Nord-Odal seg ut i nevneverdig grad, i forhold til de øvrige i tabellen, men andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent førskolelærerutdanning er 100 % i Nord-Odal men de har ingen menn i barnehagene. Nord-Odal ligger høyere enn de øvrige på styrket tilbud til førskolebarn.

Grunnskolen

Under dette området finner vi enhetene:

- Sand sentralskole
- Garvik skole
- Nord-Odal ungdomsskole

Her er regnskapstallene (nettoutgift) for skoler:

Netto utgift (tall i tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Grunnskolen adm og fellesutgifter	6 686	9 186	9 148	7 729
Sand sentralskole	15 574	16 158	15 941	15 762
Gardvik skole	14 721	14 678	14 497	14 384
Nord-Odal ungdomsskole	15 704	16 439	16 213	15 394

Det er mindreforbruk mellom budsjett 2015 og regnskap 2015, og det er små avvik fra regnskap 2014.

Vi har valgt å vise noen nøkkeltall for grunnskoleopplæring, skolefritidsordning (SFO), spesialundervisning og skoleskyss.

Grunnskole	Nord-Odal	Nord-Odal	Nord-Odal	Gj.snitt alle komm.	Gj.snitt landet u.Oslo	Gj.snitt Hedmark	Gj.snitt KG10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), i prosent av samlede driftsutgifter	22,2	23	22,7	23,3	24,1	22,6	23,8
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), i prosent av samlede netto driftsutg	1,2	1,4	1	0,5	0,5	0,8	0,9
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger, kons	11934	12191	11735	12335	12617	11896	14415
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger, konsern	645	730	494	250	267	418	521
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per innbygger 6-9 år, konser	1226	3909	2155	3615	3244	2964	4454
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	6,4	6,6	7,3	7,9	7,9	7,2	8,9
Andel timer spesialundervisning av antall læretimer totalt	16,1	13,7	13,8	17,5	17,6	16,1	17,6
Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskyss	73,2	76,7	71	21,5	23,2	34,9	49,8
Andel elever i kommunal SFO med 100prosent plass	32,3	41,9	50	56,5	54,4	49,8	33
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per	107023	111577	111104	115559	114713	118251	127305
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (202), per elev, konsern	80291	81957	86456	88276	88320	92108	99061
Korrigerte brutto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per komm. bruker	17575	23237	21775	27615	26906	25016	26601
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn	15,2	15	14,8	13,7	13,5	12,9	11,6
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	40,5	36,3	39,1	40,8	40,7	40	..
Andel avtalte årsverk i grunnskolesektor, konsern	20,4	19,4	19,7	25	24,9	21	22,2
Andel lærere med universitets-/høgskoleutdanning og pedagogisk utdanning	89,2	84,6	86,6	85,8	87	88,9	87,2

Ut fra disse tallene ligger Nord-Odal kommune omtrent på nivået med Hedmark og litt under de øvrige i sammenligningsgruppen for netto driftsutgifter pr. innbygger (funksjon 202, 215, 222 og 223). Det samme gjelder også for hvor mye som brukes driftsutgifter i prosent av samlede driftsutgifter. Med unntak av for utgifter til **skoleskyss**, ligger Nord-Odal stort sett lavere enn eller likt med de øvrige i sammenligningsgruppen Andel elever som får **spesialundervisning** i Nord-Odal ligger lavere enn de øvrige i sammenligningsgruppen, men på samme nivå som Hedmark. Andel lærere med høyere utdanning er omtrent på samme nivå som de øvrige i sammenligningsgruppen.

I forhold til de øvrige kommunene i distriktet her i 2015, så er oversikten slik for noen av tallene:

Grunnskole alle kommuner	Kongsvinger	Nord-Odal	Sør-Odal	Eidskog	Grue	Åsnes	Våler
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), i prosent av samlede driftsutgifter	23	22,7	25,3	21,2	19	18,9	25
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	5,3	7,3	5,7	15,5	9,2	7,5	13
Andel elever i kommunal SFO med 100prosent plass	52,2	50	70,9	39,8	5,6	54,1	39
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. årstrinn	13,1	14,8	12,6	12,4	12,6	13,3	11,5
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	40,6	39,1	39,2	39,3	38,4	38,9	39,7
Andel lærere med universitets-/høgskoleutdanning og pedagogisk utdanning	82,4	86,6	82	77	94,8	89,6	89,3

Nord-Odal ligger omtrent på midt på treet i forhold til netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter og det samme gjør andel elever med spesialundervisning. Gjennomsnittlig gruppestørrelse er høyest i Nord-Odal. Nord-Odal ligger også høyt på andel lærere med høyere utdanning. Nord-Odal ligger på gjennomsnittet i forhold til grunnskolepoeng²³.

Vi tar også med en oversikt over brukerbetaling SFO for kommunene i regionen, med eksempel ukentlig oppholdstid pr uke på 10 timer. Nord-Odal ligger her midt på treet i forhold til de øvrige i regionen.

Brukerbetaling SFO	Kongsvinger	Nord-Odal	Sør-Odal	Eidskog	Grue	Åsnes	Våler
Foreldrebetaling SFO: ukentlig oppholdstid 10 timer, i kroner per måned	1793	1380	1509	1310	1200	1870	1555

Skoleresultater

Når det gjelder andre nøkkeltall knyttet til skolesektoren, så har vi et annet nettsted, kalt skoleporten²⁴. Dette er tall for 2015. Først et tall om driftsutgifter.

Indikator og nøkkeltall	Nord-Odal kommune	Hedmark fylke	Nasjonalt
Driftsutgifter per elev	106 466	112 454	108 511

I denne sammenligningen ligger Nord-Odal under både Hedmark og nasjonalt nivå på driftsutgifter pr. elev.

Vi har tatt med en oversikt over grunnskolepoeng²⁵ for alle skolene i distriktet, pluss Hedmark og nasjonalt, trinn 10 begge kjønn.

	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Nasjonalt	40,0	40,1	40,4	40,8	41,2
Hedmark	39,1	39,2	39,3	40,0	40,4
Eidskog	39,1	39,2	39,3	40,0	40,4
Grue	39,2	39,4	36,7	38,4	38,6

²³ Grunnskolepoeng blir regnet ut ved at alle de avsluttende karakterene som er førte på vitnemålet, skal legges sammen og deles på antall karakterer, slik at en får et gjennomsnitt. Etterpå skal en gange gjennomsnittet med 10

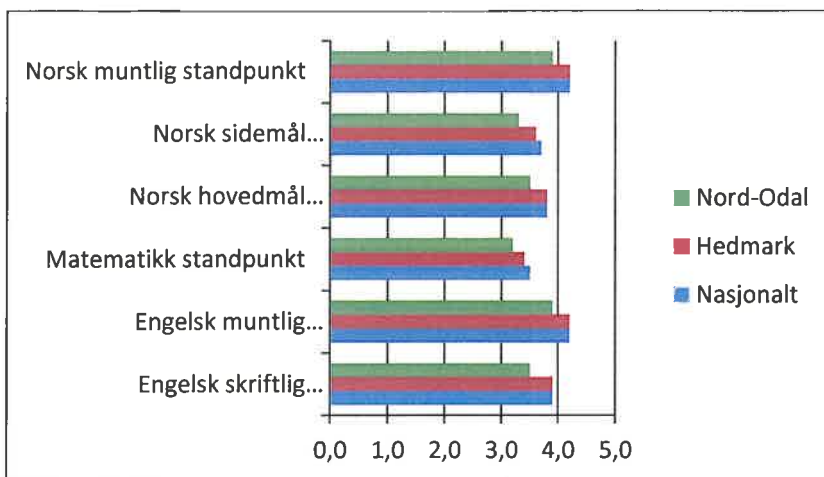
²⁴ <http://skoleporten.udir.no/>

²⁵ Grunnskolepoeng regnes ut ved at alle avsluttende karakterer som føres på vitnemålet, legges sammen og deles på antall karakterer slik at en får et gjennomsnitt. Deretter ganges gjennomsnittet med 10. Elever som har færre enn halvparten gyldige karakterer er ikke med i beregningene

	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Kongsvinger	39,7	38,0	39,0	40,6	39,2
Nord-Odal	40,0	40,5	36,3	39,1	38,4
Sør-Odal	37,2	39,7	41,0	39,2	40,2
Våler	37,8	37,0	39,1	39,7	36,5
Åsnes	37,7	37,6	38,0	38,9	39,7

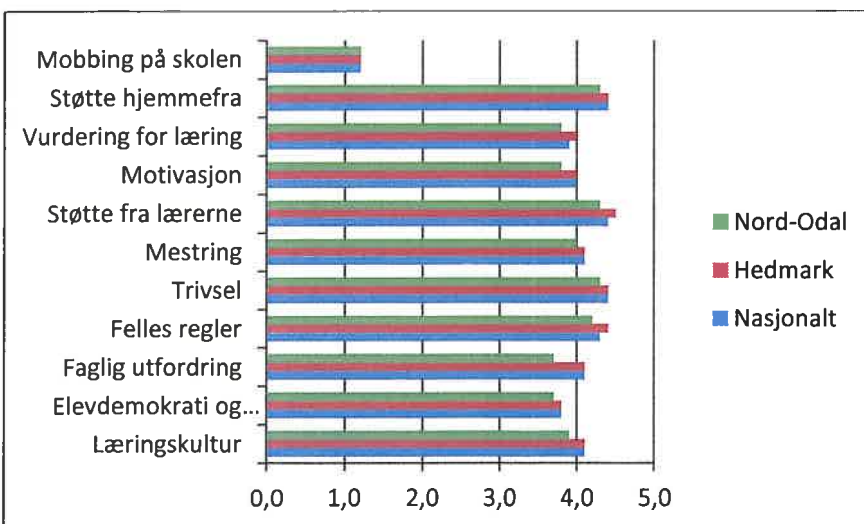
Som vi ser, ligger Nord-Odal nest sist på resultatet i 2015-2016. Det har gått litt opp og litt ned siden 2011-2012, men ligger nå lavere enn 2011-2012.

Standpunkt karakteren gir informasjon om kompetansen til eleven ved avslutninga av opplæringa i faget. Nedenfor har vi tatt med en oversikt over standpunkt karakterer i noen av fagene på 10 trinn, for Nasjonalt, Hedmark og Nord-Odal for året 2015-2016.

På disse fagene ligger resultatene for Nord-Odal lavere enn både gjennomsnittet for Hedmark og for nasjonalt.

Vi har også tatt med en oversikt over elevundersøkelsen fra 2015-2016. Skala 1-5. Høy verdi betyr positivt resultat. Unntakene er mobbing på skolen hvor lav verdi er positivt og andel elever som opplever mobbing som viser andelen elever (prosent).

På disse måltallene ligger også Nord-Odal lavere enn Hedmark og nasjonalt, med unntak av mobbing på skolen, hvor de ligger på samme nivå som de to øvrige.

Kultur

Kultur har ikke så store regnskapstall, men vi tar likevel med denne oversikten for kultur mm.:

Netto utgift (tall i tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Kulturformål	1 378	1 187	1 178	905
Kulturskole	1 468	1 400	1 400	1 375
Kulturhuset Milepælen	-88	-66	-66	-78
Kino	-120	1	0	-6
Bibliotek	1 953	1 934	1 910	1 994
Bibliotek Bruvoll fengsel	0	5	0	70

Nedenfor tar vi med noen nøkkeltall for kultur.

Kultur	Nord-Odal			Gj.snitt alle komm.	Gj.snitt landet u.Oslo	Gj.snitt Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1516	1572	1846	2030	1991	1834	1520
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger	382	403	365	270	273	282	256
Besøk i folkebibliotek per innbygger	1,9	2,1	2,1	4,4	4,6	5	4
Netto driftsutgifter til kommunale kultur- og musikkskoler per innbygger	289	285	286	262	287	297	300
Netto driftsutgifter til idrett per innbygger	35	27	160	180	188	171	176
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger	0	1	0	193	156	164	78

Nord-Odal bruker ligger lavere enn gjennomsnittet for landet og kommunegruppe 10 på netto driftsutgifter pr. innbygger, men litt over gjennomsnittet for Hedmark. Nord-Odal bruker litt mer til bibliotek. Aktivitetstilbud til barn og unge ligger svært lavt.

Barnevern

Regnskapstallene for barnevern ser slik ut:

Netto utgift (tall i tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Barnevern	9 378	9 000	9 000	9 834

Her ser vi at det er et merforbruk i forhold til justert budsjett, men tallet er lavere enn regnskap 2014.

Her er nøkkeltall for barneverntjenesten:

Barnevern	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter til sammen per innbygger, konsern	1887	1918	1828	1810	1825	1985	1985
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barneverntjenesten, konsern	9686	10169	9728	8371	8331	10184	9175
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251 og 252) per barn i barnevernet, konsern	96570	109256	114366	110426	109877

Barnevern	Nord-Odal			Landet	Ländet uten Oslo	Hedmark	KG 10
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (funksjon 244), konsern	33	33,4	0	31,8	30,8	23,4	26,9
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251), konsern	8,7	9,6	0	11,6	11,5	11,7	12,4
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252), konsern	58,4	57	100	56,6	57,7	64,9	60,7
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år	6,6	5,1	5,7	4,5	4,4
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	7,3	6,5	5,2	4,8	4,8
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-22 år	5,8	5,1	4,1	3,7	3,7
Brutto driftsutgifter per barn (funksjon 244), konsern	37480	36611	0	44505	43159
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251), konsern	17740	22349	0	33522	33347
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252), konsern	277087	297750	521000	373066	376798
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk	18,9	18	17,8	16,1	16,2
Andel undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder	80	92	92	83	82	81	76
Andel barn med tiltak per 31.12. med utarbeidet plan	100	100	94	86	86
Andel undersøkelser som fører til tiltak (funksjon 244)	50,8	47,2	38	41,7	42,8
System for brukerundersøkelser i barnevernstjenesten	0	1	1
Benyttet brukerundersøkelse siste år	0	1	0
Innført internkontroll i barnevernstjenesten	1	1	1

Ut fra tallene ovenfor ligger Nord-Odal høyt for flere av nøkkeltallene og spesielt brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252). Her mangler vi dessverre tallene for Hedmark og kommunegruppe 10. For netto driftsutgifter pr. innbygger, ligger Nord-Odal midt på treet i forhold til de øvrige i sammenligningsgruppen.

Helse og omsorg

Helse og omsorg har vi delt i følgende 3 områder, **pleie og omsorg, helsetjenesten og NAV sosial.**

For helse og omsorg har vi følgende total netto driftsutgift:

Netto utgift (tall i tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Helse og omsorg	123 297	129 171	126 986	129 742
Herunder: Helse og omsorgsetaten	1 206	1 589	1 572	6 751

Dette området har både et mindreforbruk i forhold til budsjett 2015 og regnskap 2014.

Pleie og omsorg

Under dette området finner vi følgende enheter:

- Nord-Odal sykehjem.
- Solheim sykehjem
- Hjemmetjenesten (Sand og Mo)
 - Hjemmesykepleie
 - Hjemmehjelp
 - Sand bosenter
 - Mo service- og bosenter
- Bokollektiver

- Møllerhuset
- Storbråten
- Småbruket
- Halmhaugen
- Garvikåsen
- Nord-Odal arbeids- og opplæringscenter

Vi har flere regnskapstall under dette området:

Netto utgift (tall i tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
NOS (inkl. kjøkken og vaskeri)	29 414	30 226	29 818	29 003
Hjemmetjenesten	11 577	12 782	12 626	12 824
Bokollektiver	44 195	47 354	45 573	43 571
NO akt.- og opplær.senter	5 867	6 432	6 384	6 377

Alle enhetene har et mindreforbruk i forhold til justert budsjett 2015. Det er ingen store endringer fra regnskap 2014.

Her er noen tall for omsorgstjenestene:

Omsorgstjenester	Nord-Odal			Gj.snitt alle komm.	Gj.snitt landet u.Oslo	Gj.snitt Hedmark	Gj.snitt KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter helse og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	40,3	41,1	40,7	30	30,9	38,5	33,5
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo, konsern	43,7	43,4	43,8	44,9	44,4	48,1	41,7
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo, konsern	49,5	50,3	50,7	49,6	50,3	47	54
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten, konsern	21653	21769	20982	15904	16198	17943	17495
Andel legemeldt sykefravær av totalt antall kommunale årsverk i brukerrettet tjeneste	8,3	8,8
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester, konsern	354837	358360	352450	391611	392369	400350	398011
Lønnsutgifter pr kommunalt årsverk ekskl. fravær, pleie og omsorg, konsern	700949	769796
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner), konsern	202789	204430	200678	236939	237965	239631	261314
Andel beboere i bolig til pleie- og omsorgsmål 80 år og over	38,2	40,7	42,3	38,5	39,2	38,8	41,9
Andel beboere i bolig m/ heldøgns bemanning	19,1	22,2	19,8	51,8	51,7	35,5	50
Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning	0	0	0	3,6	3,9	2,2	5,1
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over	18,3	18,8	18,5	18,5	18,1	18	16,8
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	100	100	100	95	94,7	96,1	92,8
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass, konsern	967789	1023404	997018	1067592	1050987	1029890	1007143
Korr.bto.driftsutg, pleie, av korr.bto.driftsutg, institusjon, konsern	87,7	87,5	87,4	89,1	89,2	89,6	90,9
Brukerbetaling i institusjon i forhold til korrigerte brutto driftsutgifter, konsern	..	15,8	16,6	13,2	13	13	12,8

Netto driftsutgifter til pleie og omsorg i prosent av totale netto driftsutgifter ligger høyere enn de øvrige i sammenligningsgruppen. Når vi ser på korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker, så ligger Nord-Odal lavere enn de øvrige i sammenligningsgruppen. Så det varierer litt fra nøkkeltall til nøkkeltall. Andel plasser i enerom er 100 %, og det er bedre enn de øvrige i sammenligningsgruppen.

18,5 % av innbyggerne over 80 år, har plass i institusjon. Dette er likt med landet, men litt mer enn de øvrige i sammenligningsgruppen.

I følge årsmelding 2015 har kommunen dobbelt så mange psykisk utviklingshemmede enn gjennomsnittskommunene og gir høyere regnskapstall enn hjemmetjenesten.

Vi har forsøkt å finne KOSTRA-tall for miljøarbeidertjenesten (tilrettelagte tjenester for voksne). Dette er ikke så enkelt. Vi har sendt forespørsel til SSB på dette og de svarer dette fortsatt ikke er klart.

Helsetjenesten

Under dette området finner vi følgende enheter:

- Psykisk helsetjeneste
- Helsestasjonen
- Helseavdelingen
- Helsetjenester Bruvoll fengsel
- Miljørettet helsevern
- Nord-Odal legesenter
- Fysio- og ergoterapitjenesten

Her har vi tatt med en oversikt over utgiftene for alle enhetene:

Netto utgift	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Helseavdelingen	4 658	4 540	4 486	4 882
Helsestasjon	1 187	1 253	1 240	628
Miljørettet helsevern	2 430	2 716	2 674	2 419
Psykisk helse	200	514	507	382
Legesenteret	3 876	3 917	3 862	4 531
Ergo-fysioterapi	3 362	3 460	3 413	3 142
Legevakt	2 931	3 508	3 480	3 336
Odal legevaktsentral	1 311	1 582	1 582	899
Interkommunal rehabilitering	0	0	0	364
Helsetjenester Bruvoll fengsel	-5	43	25	0

Det er ingen store avvik fra budsjett 2015 eller i forhold til regnskap 2014.

Her har vi hentet fram noen nøkkeltall for helsetjenesten.

Helsetjenesten	0418 Nord-Odal			Gj.snitt alle komm.	Gj.snitt landet u.Oslo	Gj.snitt Hedmark	Gj.snitt KG10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Helsetjeneste generelt							
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten, konsern	2125	2262	2108	2347	2383	2430	2271
Netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	4	4,3	4,1	4,4	4,6	4,6	4,3
Netto driftsutgifter til forebyggende arbeid, helse pr. innbygger, konsern	68	78	-36	157	171	256	176
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	11,2	10,3	10,3	10,5	10,5	11	10,3
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,7	10,1	10,1	9	9,1	10,4	9

Helsetjenesten	0418 Nord-Odal			Gj.snitt alle komm.	Gj.snitt landet u.Oslo	Gj.snitt Hedmark	Gj.snitt KG10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 120 og 233	0,8	0,7	0,7	0,5	0,5	0,4	0,5
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	9,2	7,7	7,7	8,5	8,5	8,9	8,5
Andel timer av fysioterapeuter med fast lønn og turnuskandidater. Funksjon 241	6,5	30,8	31,1	21,9	28,9
Brutto driftsutgifter pr. innbygger. Funksjon 232, 233 og 241, konsern	2590	2917	2856	2973	3014	3172	2815
Helsestasjon og skolehelse							
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-5 år, konsern	9064	9874	10564	7907	7797	9908	8313
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år, konsern	2209	2342	2387	2137	2173	2437	2192
Årsverk i alt pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	146,4	165,4	171,8	125,7	121,5	157,9	139,1
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	3,8	15,9	16,5	6	5,7	7,5	5,7
Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	81,6	104,1	108,1	69	66,7	86,5	79,8
Brutto driftsutgifter per innbygger 0 - 5 år. Helsestasjons- og skolehelsetjeneste., konsern	9440	10264	11031	8708	8560	10793	9315

Netto driftsutgifter pr. innbygger, kommunehelsetjenesten, i Nord-Odal ligger omtrent på samme nivå som de øvrige i sammenligningsgruppen. I forhold til forebyggende helsearbeid pr. innbygger ligger Nord-Odal en god del lavere enn de øvrige. Når det gjelder forebyggende arbeid helsestasjon og skolehelse, ligger Nord-Odal høyt.

1. januar 2012 trådte lov om folkehelsearbeid i kraft. Folkehelseprofilen²⁶ er et bidrag til fylkets arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i fylket og oppgaven med å understøtte folkehelsearbeidet i kommunene. For nærmere opplysninger, se vedlegg 5.

NAV sosial

Tjenesten omfatter administrasjon NAV/sosial, økonomisk sosialhjelp, støtte/avlastning og tiltak rusmisbruk og jobb/utdanning.

Slik ser regnskapstallene ut for netto driftsutgifter:

Netto utgift (hele tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Sosiale tjenester	10 896	9 372	9 320	9 725
Edruskapsvern	191	-117	424	908

Det er en økning både fra regnskap 2014 til regnskap 2015 og i forhold til justert budsjett 2015 på sosiale tjenester.

Her er noen nøkkeltall til sosialtjenesten:

Sosialtjenesten	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger, konsern	1866	1926	2024	2227	1966	2320	1570
Netto driftsutg. til sosialtjenesten i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	3,5	3,6	3,9	4,2	3,8	4,4	3

²⁶ <http://khp.fhi.no/PDFVindu.aspx?Nr=0418&sp=1&PDFaar=2016>

Sosialtjenesten	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år, konsern	3141	3269	3462	3618	3243	3897	2636
Netto driftsutg. til råd, veiledning og sos.forebyggend arb. pr. innb, 20-66 år, konsern	1098	1174	1168	1317	1216	1302	1025
Andel netto driftsutg. til råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid, konsern	35	35,9	33,7	36,4	37,5	33,4	38,9
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger 20-66 år, konsern	1814	1906	2185	1738	1616	2271	1357
Andel netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp, konsern	57,7	58,3	63,1	48	49,8	58,3	51,5
Sosialhjelpsmottakere	160	158	179	313	269
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere	3,1	3,1	3,5	2,6	2,5
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker, konsern	36131	39785	41117	44153	41225
Korrigerte driftsutgifter til sosialtjenesten pr. mottaker, konsern	25369	25487	23313	46771	40931
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned	9294	9324	9723
Sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	43	44	49	113	92
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	33,8	34,2	35,8	47,9	46,5

Ut fra de forskjellige nøkkeltallene skiller ikke Nord-Odal seg ut i nevneverdig grad. For de fleste tallene ligger Nord-Odal omtrent på nivå med de øvrige i sammenligningsgruppen eller noe lavere. Dessverre mangler flere tall for Hedmark og kommunegruppe 10. Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger 20-66 år, ligger litt høye i Nord-Odal enn de øvrige, med unntak av Hedmark, som ligger litt høyere.

Eiendom og samfunn

Eiendom og samfunn består av blant annet:

- Samfunnsplanlegging og næringsutvikling
- Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens eiendommer
- Renhold
- Brann og feiring
- Arealforvaltning og arealplanlegging
- Landbruk, miljø- og forurensning, natur- og viltforvaltning
- Vann og avløp

Eiendom og samfunn har vi delt i følgende fire områder, **Landbruk og teknikk, selvkostområder, brannvern og drift og vedlikehold.**

- Glåmdal interkommunale Renovasjonsselskap (GIR IKS) et interkommunalt selskap som administrerer driften av **renovasjonsordningen** i Eidskog, Kongsvinger, Nord-Odal og Sør-Odal.
- Glåmdal interkommunale vann- og avløpssekskap IKS (GIVAS IKS) er et interkommunalt selskap som administrerer driften av **vann- og avløpssektoren** i Grue, Kongsvinger, Eidskog og Nord-Odal.

For eiendom og samfunn har vi følgende total netto driftsutgift:

Netto utgift (hele tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Eiendom og samfunn	23 923	22 448	21 920	23 821

Landbruk og teknikk

Under dette området finner vi enhetene:

- Plan- og bygningslov, jordlov, skoglov, konsesjonslov, motorferdsellov
- Kommunens kartgrunnlag og geodetiske data, ajourhold GAB
- Kommuneplan, reguleringsplan
- Kartforretninger, oppmåling
- Tilskudd med mer landbruk
- Miljøvernarbeid
- Vilt-, fiske- og friluftsfvaltning
- Tomtesalg, boligfelt

Slik ser regnskapstallene ut for netto driftsutgifter:

Netto utgift (hele tusen)	R 2015	JB 2015	OB	R 2014
Landbruk og teknikk	3 479	3 717	3 343	3 877

De nøkkeltallene vi tar med under dette området, omfatter tilrettelegging og bistand for næringslivet og fysisk planlegging med mer.

Tilrettelegging og bistand for næringslivet - nivå 2	Nord-Odal			Gj.snitt alle komm.	Gj.snitt landet u.Oslo	Gj.snitt Hedmark	Gj.snitt KG10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Nto driftutg. til tilrettelegging og bistand for næringslivet pr. innb. (kr).,	-206	-38	-20	58	70	94	109
Nto driftutg. til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling pr	288	312	314	98	114	216	160
Bto investeringsutg. til tilrettelegging og bistand for næringslivet pr. innb.,	86	81	464	186	213	102	121
Bto investeringsutg. til kommunal næringsvirksomhet pr. innb., konsern	422	53	201	193	154	98	61
Bto investeringsutg. til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikli	0	0	0	7	8	1	0

Nord-Odal bruker veldig lite på tilrettelegging og bistand for næringslivet pr. innbygger, men langt mer på landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling, enn de øvrige i sammenligningsgruppen.

Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø	Nord-Odal			EAK Landet	EAKUO Landet uten Oslo	EKA04 Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø i	0,83	0,81	0,87	1,12	1,14	1	0,96
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø pe	448	427	451	594	595	525	499
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling per innbygger. Konsern. Kroner	43	78	104	217	217	200	168
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger., konsern	98	130	93	79	85	88	97
Brutto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminnevern, natur og nærmiljø	900	795	841	988	1014	838	1002
Gjennomsnittlig saksbeh.tid for områdereg. Vedtatt av kommunen. Kalenderdager	0	0	0	0
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist. Kalenderdager	13	14	9	40	39	38	..
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager	7	7	6	18	18	17	15
Andel søkn. om tiltak der komm. har overskredet lovpaalagt	2	0	0	7	7	11	..

Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø	Nord-Odal			EAK Landet	EAKUO Landet uten Oslo	EKA04 Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
saksbehandlingstid							
Gj.snittlig saksbehandlingstid for opprettelse av grunneiendom. Kalenderdager	75	129	81	51	51	66	..

For disse måltallene ligger Nord-Odal en god del lavere enn de øvrige i tabellen for utgifter pr. innbygger til fysisk planlegging osv. Saksbehandlingstiden for opprettelse av grunneiendom, ligger en god del høyere enn de øvrige i sammenligningsgruppen, mens de ligger mye lavere for de to andre saksbehandlingstallene.

Selvkostområder

Dette er VAR områder (vann/avløp/renovasjon) og feiing.

Når det gjelder vann og avløp, så har det ikke noen hensikt å se på nettoutgiften, ettersom området enten går i 0 eller det er nettoinntekt på grunn av at det er selvkostområde. Ettersom vi ikke har oversikt over utgiftene, har vi ikke tatt med noen regnskapstall på dette området.

I tabellene nedenfor, har vi tatt med nøkkeltall for vann og avløp. Når det gjelder utgifter, så er ikke disse tatt med her, heller ikke inntekter. Vann og avløp skal leveres til selvkost, og dette blir omtalt i eget avsnitt nedenfor.

Nord-Odal har dessverre få tall for 2015, så det mangler sammenligningstall.

Vann	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	17,1	17	..	84,7	82,7	71,2	..
Andel av husholdningsabonnentene som har installert vannmåler	30	30	60
Forsyningssikkerhet, vann	0,01	3,21	..	0,66	0,7	0,99	..
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	0	3,21	..	0,21	0,24	0,16	..
Andel av husholdningsabonnentene som har installert vannmåler	0	0	..	0,69	0,68	0,76	..
Gjennomsnittlig årlig avbruddstid i vannforsyningen (totalt)	27	25	..	33	32	30	..
Gjennomsnittlig årlig avbruddstid i vannforsyningen (ikke-planlagt)	21	23	..	29	29	30	..
Andel fornyet ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år	154	169	..	207	214	186	..
Beregnet gjennomsnittsalder for vannledningsnett med kjent alder	17,1	17	..	84,7	82,7	71,2	..
B7. Andel av total vannleveranse til lekkasje	30	30	60
Estimert gjennomsnittlig husholdningsforbruk per tilknyttet innbygger (l/pers/d)	0,01	3,21	..	0,66	0,7	0,99	..

For avløp er det 53,5 % som er tilknyttet kommunalt avløp, og 22 % har vannmålere.

Avløp	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	Kostragruppe 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	53,5	53,5	53,8	84,2	82,2	69,9	..

Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon 2017-2020 – Nord-Odal kommune

Avløp	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	Kostra-gruppe 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Andel av husholdningsabonnentene på avløp som har installert vannmåler	15	15	22
Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	2279	2760	2777	1636	1697	2213	..

Selvkost

Nedenfor har vi valgt ut nøkkeltall knyttet til gebyrer for vann, avløp, saksbehandling og feiing.

Gebyrsatser – brukerbetaling	Nord-Odal			EAK Landet	EAKUO Landet uten Oslo	EKA04 Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	5150	5210	4625	3377	3381	3605	3090
Tilknytningsgebyr vann - én sats (gjelder rapporteringsåret+1)	12000	5000	5000
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	5310	5852	5852	3781	3784	4738	3901
Tilknytningsgebyr avløp - én sats (gjelder rapporteringsåret+1)	20000	5000	5000
Saksbeh.gebyr, privapriat reg.plan, boligformål. jf. PBL-08 § 33-1	45900	47880	33270	59663	59429	37361	..
Saksbeh.gebyret for oppføring av enebolig, jf. PBL-08 §20-1 a	16760	16720	17430	12362	12335	11437	..
Standardgebyr for oppmålingsforetning for areal tilsvarende en boligtomt 750 m2	16040	16720	17430	16015	15988	15063	..
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret +1)	455	630	630	431	432	470	414

Vi har ingen sammenligningstall for tilknytningsgebyr for de øvrige i sammenligningsgruppen. Nord-Odal ligger høyere på årsgebyr for vann og ligger midt på treet i forhold til årsgebyr avløp i forhold til de øvrige i sammenligningsgruppen. For feiing er beløpet litt høyere enn de øvrige. For alle to av saksbehandlingsgebyrene ligger Nord-Odal høyere enn de øvrige i sammenligningsgruppen, og for saksbehandlingsgebyr for privat reguleringsplan boligformål, ligger Nord-Odal lavere.

Vi tar også med ekstra tall for renovasjon, hvor årsgebyr for avfall ligger litt lavere i Nord-Odal enn de øvrige i sammenligningsgruppen.

Avfall og renovasjon	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Finansiell dekningsgrad - avfall	100	101	101	92	90	93	79
Selvkostgrad	100	101	101	99	99	100	100
Gebyrinntekter per innbygger	919	921	929
Gebyrgrunnlag per årsinnbygger for kommunal avfallshåndtering (kommune)	919	914	924
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1911	1559	1630	2618	2616	2342	2437
Husholdningsavfall per årsinnbygger (kommune)	416	427	432

Brannvern

For brann- og feiervesenet har vi tatt med denne oversikten over netto driftsutgifter:

Netto utgift (hele tusen)	R 2015	JB 2015	OB	R 2014
Brann og feiervesenet	3 544	3 650	3 633	3 374

Regnskapstallene for 2015 ligger litt høyere enn regnskapstallene for 2014, men under budsjett for 2015.

Vi har ikke så mange tall i forbindelse med **brann og beredskap**, men tar med en oversikt over netto driftsutgifter til pr. innbygger for alle kommunene i regionen, samt landet og Hedmark. I denne sammenhengen ligger Nord-Odal blant de laveste på tabellen. Bare Sør-Odal ligger lavere.

Brann og beredskap	Kong-svinger	Nord-Odal	Sør-Odal	Eidskog	Grue	Åsnes	Våler	Landet	Land uO	Hedmark
Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger	916	668	626	886	856	731	822	680	702	590

Drift og vedlikehold

Under dette området finner vi enhetene:

- Renhold
- Driftsavdelingen
 - Kommunale eiendommer
 - Veier og plasser med mer
 - Grendehus
 - Badeplasser med mer

Netto driftsutgifter for driftsavdelingen og renholdsavdelingen ser slik ut:

Netto utgift	R 2015	JB 2015	OB	R 2014
Renholdsavd.	9 320	9 269	9 263	9 563
Driftsavdelingen	7 840	5 990	5 871	7 673

Renholdsavdelingen har litt lavere regnskapstall i 2015 enn i 2014, men ligger litt over budsjettet. Driftsavdelingen ligger litt over på regnskapstall 2015 i forhold til 2014, men har et større merforbruk i 2015 i forhold til budsjettet.

Vi har tatt med følgende nøkkeltall for dette området, eiendomsforvaltning og klima/energi og samferdsel.

Eiendomsforvaltning for utvalgte kommunale formålsbygg	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per innbygger, konsern	4956	5219	4896	4596	4567	4485	3886
Netto driftsutgifter til kommunal forvaltning av eiendommer (F121) per innbygger	324	316	317	247	242	315	226
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning, i prosent av samlede net	9,2	9,9	9,5	8,7	8,7	8,5	7,4
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter	983	962	895	1022	994	898	872
Korrigert brutto driftsutgifter til kommunal forvaltning av eiendommer per kvad	63	58	58	54	51	60	47
Utgifter til vedlikeholdsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadrat	38	42	52	96	89	77	94
Utgifter til driftsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter,	632	621	536	499	502	511	483
Herav energikostnader for kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter, konsern	156	144	139	100	102	111	103
Brutto investeringsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning i prosent av samle	11,9	19,2	3,6	41,1	40,4	37,6	40,3

Nord-Odal ligger høyere enn i de øvrige i sammenligningsgruppen for netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per innbygger. Det *kan* bety at kommunen vedlikeholder sine eiendommer bra.

Klima og energi	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Kommunale energikostnader, per innbygger, konsern	1111	985	848	765	811	920	793
Andel energikostnader i prosent av kommunens samlede brutto driftsutgifter, kon	1,6	1,4	1,2	1	1,1	1,2	1,1
Herav energikostnader for kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter, konsern	156	144	139	100	102	111	103

Kommunale energikostnader pr. innbygger ligger litt høyere i Nord-Odal enn i de øvrige i sammenligningsgruppen, men litt under Hedmark.

Samferdsel	Nord-Odal			EAK Landet	Landet uten Oslo	EKA04 Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Nto. dr.utg. i kr pr. innb., samferdsel i alt, konsern	355	330	437	732	868	720	868
Nto. dr.utg. i kr pr. innb., komm. veier og gater, konsern	355	330	437	821	948	779	866
Nto. dr.utg. i kr pr. km kommunal vei og gate, konsern	75708	70500	93375	108947	113258	73636	87435
Kommunalt tilskudd i kr pr. km privat vei	7000	8750	6000	5702	5702	4321	6072
Korr. bto. dr.utg. i kr pr. km komm. vei og gate, konsern	81458	112708	139875	127681	121640	72632	88250

Nord-Odal ligger lavere enn de øvrige i sammenligningsgruppen på de fleste nøkkeltallene, men det gis mer tilskudd til private pr. km. vei enn de øvrige, med unntatt av kommunegruppe 10, og Nord-Odal ligger en del høyere enn de øvrige på *Korr. bto. dr.utg. i kr pr. km komm. vei og gate*.

Sentraladministrasjonen

Under dette området har vi tatt med følgende enheter/tjenester.

- **Rådmannskontoret**
 - Saksbehandling for formannskapet, planutvalget, administrasjonsutvalget og arbeidsmiljøutvalget.
 - Organisasjonsarbeid og personlrådgivning.
 - Sentralt organiserte opplærings- og utviklingstiltak.
- **Servicetorget**
 - Mottak
 - Sentralbord
 - Post
 - Journalføring
 - Digitale postkasser
 - Arkiv
 - Informasjon (Web, Sosiale medier, Odalstidende, Odalsportalen)
 - Politisk sekretariat
 - Personal
 - IKT
 - Beredskapskontakt

- **Odal økonomikontor (vertskommunesamarbeid med Sør-Odal, Nord-Odal er vertskommune)**
 - Lønn og personal
 - Regnskap og fakturering
 - Skatt

Totaltallene inneholder både det administrative og det politiske nivået. For hele området har vi følgende total netto driftsutgift:

Netto utgift (hele tusen)	R 2015	JB 2015	OB 2015	R 2014
Adm/pol	24 414	25 423	28 683	24 402

Det er i 2015 et mindreforbruk i forhold til budsjett 2015 og regnskap 2015 er omtrent på samme nivå som i 2014.

Vi har valgt å ikke dele opp dette området, men vurderer alt under ett.

Noen nøkkeltall til administrasjon finner vi her:

Administrasjon, styring og fellesutgifter	Nord-Odal			Gj.snitt alle komm.	Gj.snitt landet u.Oslo	Gj.snitt Hedmark	Gj.snitt KG10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Brutto driftsutgifter, administrasjon og styring, i prosent av tot.brt. driftsut	7	7,9	8,9	8,1	6	6,4	6,8
Netto driftsutgifter, administrasjon og styring, i kr. pr. innb., konsern	4653	4776	5086	6379	4021	4266	4058

I denne oversikten ligger Nord-Odal forholdsvis høyt for begge måltallene.

vi tar også med et nøkkeltall for kirke, der vis er at Nord-Odal ligger omtrent på samme nivå som Hedmark og kommunegruppe 10, men litt over gjennomsnittet for landet.

Kirke	Nord-Odal			Landet	Landet uten Oslo	Hedmark	KG 10
	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2015
Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger i kroner	557	600	592	552	587	592	596

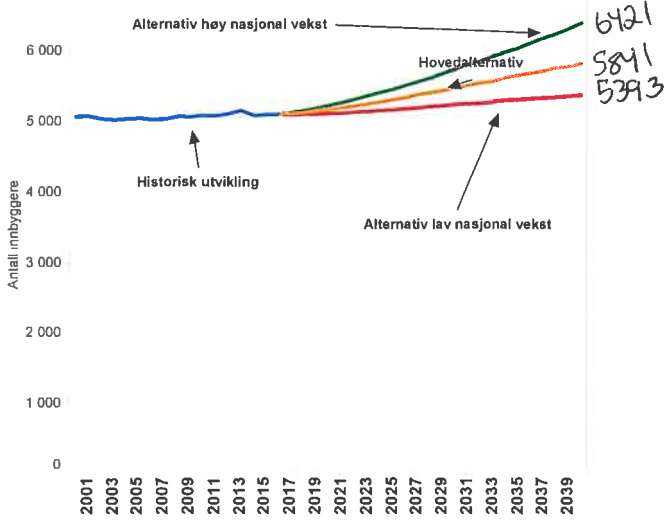
Oversikt over øvrige vedlegg

- Vedlegg 2 Befolknings sammensetning og framskriving 2016, 2025 og 2040.
- Vedlegg 3 Oversikt over hvem som tilhører kommunegruppe 10
- Vedlegg 4 Diagram produksjonsindeksen.
- Vedlegg 5 Folkehelseprofil for Nord-Odal

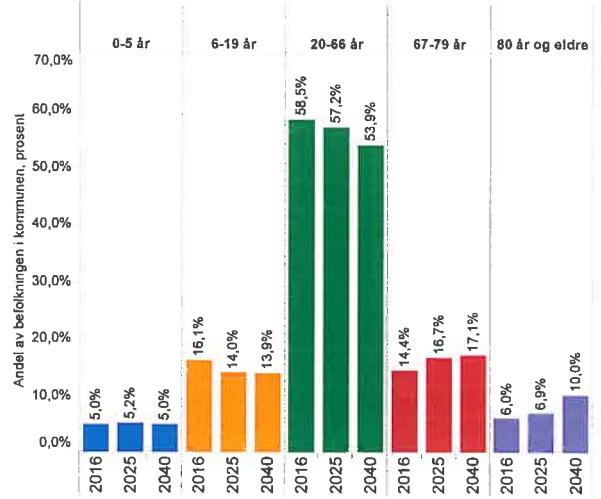
VEDLEGG 2

Velg kommune
Nord-Odal

Utviklingen i befolkningen 2000-2040. Ulike alternativer for befolkningsframskrivninger. Nord-Odal

Befolknings sammensetningen i 2016, 2025 og 2040. Hovedalternativet. Summerer seg til 100 % for det enkelte år. Nord-Odal

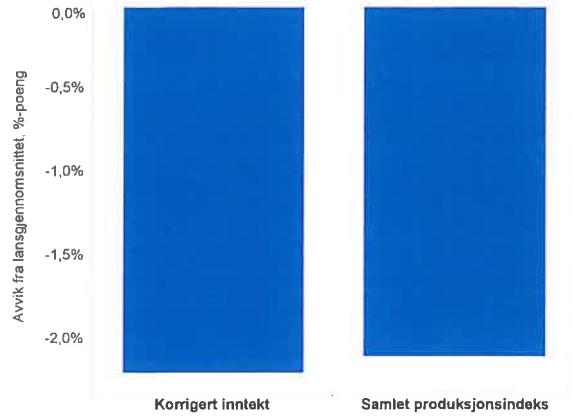
Kommunegruppe 10 (2013)

VEDLEGG 3

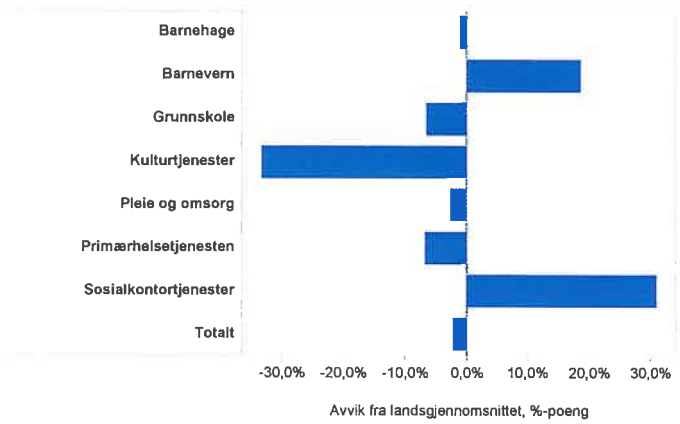
0122	Trøgstad	10
0125	Eidsberg	10
0417	Stange	10
0418	Nord-Odal	10
0528	Østre Toten	10
0534	Gran	10
0536	Søndre Land	10
0623	Modum	10
0713	Sande	10
0719	Andebu	10
0914	Tvedestrand	10
1017	Songdalen	10
1101	Eigersund	10
1253	Osterøy	10
1260	Radøy	10
1449	Stryn	10
1517	Hareid	10
1520	Ørsta	10
1534	Haram	10
1548	Fræna	10
1648	Midtre Gauldal	10

Velg kommune
Nord-Odal

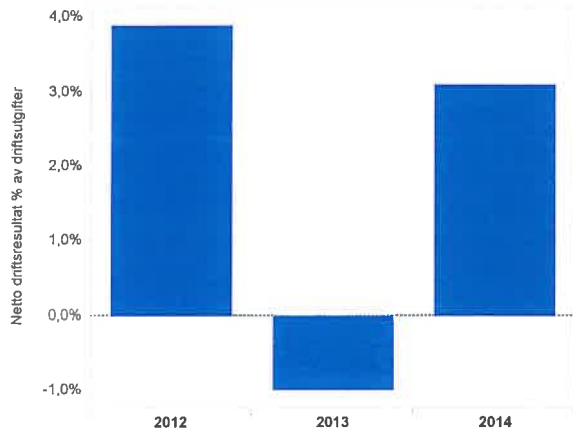
Korrigert inntekt og samlet produksjonsindeks. Avvik fra landsgjennomsnittet målt i prosentpoeng. Nord-Odal

Produksjonsindeksen. Tjenester. Avvik fra landsgjennomsnittet målt i prosentpoeng. Nord-Odal

Netto driftsresultat i prosent av driftsutgifter. Nord-Odal

PRODUKSJONSINDEKS

For nærmere opplysninger se Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi https://www.regjeringen.no/contentassets/5793ef452cd2404bafa23522921a1e1d/tbu_nov_2015.pdf Vedlegg 10.

Produksjonsindekser, frie inntekter per innbygger korrigert for variasjoner i utgiftsbehov, og netto driftsresultat. Landsgjennomsnitt=100 for produksjonsindeksene og korrigert inntekt. Netto driftsresultat oppgitt i prosent av samlede driftsinntekter. Tall fra 2014

Tabell 2

Kommune	Barneh.	Gr.skole	Helse	Pl/oms.	Barnev.	Sosial	Kultur	Samlet	Korr. innt.	Netto dr.res.
Kongsvinger	95,7	98,9	87,4	96,4	131,5	122,2	65,9	98,0	95,4	0,9
Nord-Odal	99,1	93,5	93,3	97,4	118,7	131,2	66,6	97,9	97,8	3,1
Sør-Odal	107,3	105,7	101,4	95,9	121,4	131,0	64,8	102,4	98,4	-0,7
Eidskog	104,4	93,8	101,2	106,9	156,1	134,0	35,3	102,9	100,8	0,0
Grue	99,4	91,9	92,4	102,1	137,3	133,3	47,1	99,1	101,5	-1,1
Åsnes	105,5	97,7	111,1	105,9	132,5	141,6	50,8	104,5	98,4	-1,0
Våler	94,4	99,6	113,5	107,8	118,9	134,4	98,4	105,4	101,7	1,9

Tabell 2 rapporterer sektorindekser, samlet produksjonsindeks og korrigert inntekt for de 373 kommunene som inngår i analysen, samt fylkesvise gjennomsnitt. Både sektorindekser, samlet produksjonsindeks og korrigert inntekt er normalisert slik at veide gjennomsnitt (med antall innbyggere som vekter) er lik 100 for kommunene som inngår i analysen. Også de fylkesvise gjennomsnittene er veid med innbyggertall som vekter. I tillegg vises netto driftsresultat for 2014. For sektorindeksene og samlet produksjonsindeks indikerer en indeksverdi over 100 at tjenestetilbudet er bedre enn gjennomsnittet, mens en verdi lavere enn 100 indikerer at tjenestetilbudet er dårligere enn landsgjennomsnittet. En verdi på 110 indikerer for eksempel at tjenestetilbudet er 10 prosent bedre enn landsgjennomsnittet.

Det bør understrekes at produksjonsindeksene sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen, og at de i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er. For at totalindeksen skal si noe om effektivitet må den relateres til hvor store ressurser den enkelte kommune disponerer, og delindeksene kan bare si noe om effektivitet dersom de relateres til hvor store ressurser som er allokert til den enkelte sektor sett i forhold til målgruppen. En kommune med samlet produksjonsindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til de ressurser kommunen disponerer, og en kommune med delindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til mengden av ressurser som er allokert til sektoren.

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid. Statistikken er fra siste tilgjengelige periode per oktober 2015.

Nye indikatorer i 2016:

- Valgdeltakelse ved valget i 2015
- Indikatorer fra Ungdata-undersøkelsen
- Overvekt inkl. fedme fra nettbasert sesjon
- Frafall etter foreldrenes utdanningsnivå (figur på midtsidene)

Utgitt av
Folkehelseinstituttet
Avdeling for helsestatistikk
Postboks 4404 Nydalen
0403 Oslo
E-post: kommunehelsa@fhi.no

Redaksjon:
Camilla Stoltenberg (ansv. redaktør)
Else-Karin Grøholt (fagredaktør)
I redaksjonen: Fagredaksjon for folkehelseprofiler
Idékilde: National Health Observatories, Storbritannia
Foto: Scanpix og Colourbox
Midtsidene: I samarbeid med Helsedirektoratet
Bokmål
Batch 0602161525.0602161705.0602161525.0602161555.06/02/2016
17:15

Elektronisk distribusjon:
www.fhi.no/folkehelseprofiler

Noen trekk ved kommunens folkehelse

Temaområdene er valgt med tanke på mulighetene for helsefremmende og forebyggende arbeid, men er også begrenset av hvilke opplysninger som er tilgjengelig på kommunenivå. Indikatorene tar høyde for kommunens alders- og kjønnssammensetning, men all statistikk må også tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Befolkning

- Valgdeltakelsen i kommunen var lavere enn i landet som helhet ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2015. Valgdeltakelse kan si noe om samfunnsengasjementet i kommunen.

Levekår

- Kommunen er ikke entydig forskjellig fra landet som helhet når det gjelder andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt. Lav inntekt defineres her som under 60 % av nasjonal medianinntekt.

Miljø

- Andelen personer som får vann fra vannverk som både har tilfredsstillende resultater mht. E. coli og stabil drikkevannsløyper ser ut til å være lavere enn landsnivået. Når man vurderer kommunens drikkevannsforsyning, må det tas hensyn til at statistikken omfatter den delen av befolkningen som får vann fra rapportpliktige vannverk, se indikatornummer 11, forsyningsgrad.
- Ungdata-undersøkelsen er ikke gjennomført i kommunen i perioden 2012-2014, eller tallgrunnlaget er utilstrekkelig for å vise tall på ensomhet. Utilstrekkelig betyr at tallene er for små eller at det mangler opplysninger om klassetrinn og kjønn som er nødvendige bakgrunnsvariabler for å kunne sammenlikne mot landsnivået. I Kommunehelsa statistikkbank finnes tall som ikke er justert for disse bakgrunnsvariablene.
- Ungdata-undersøkelsen er ikke gjennomført i kommunen i perioden 2012-2014, eller det er utilstrekkelig tallgrunnlag for å vise statistikk på andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet.

Skole

- Andelen 10.-klassinger som trives på skolen er ikke entydig forskjellig fra landet som helhet. Kommuneverdien kan imidlertid skjule stor variasjon mellom skoler. Tallene er hentet fra Elevundersøkelsen.
- Frafallet i videregående skole er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. På midtsidene kan du se hvordan frafallet i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå. Frafall er en viktig folkehelseutfordring i hele landet.

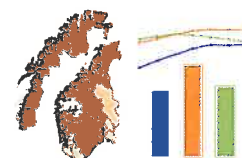
Levevaner

- Ungdata-undersøkelsen er ikke gjennomført i kommunen i perioden 2012-2014, eller det er utilstrekkelig tallgrunnlag for å vise statistikk på andelen ungdomsskoleelever som er fysisk inaktive (andpusten eller svett sjeldnere enn én gang i uka).
- Andelen med overvekt inkludert fedme, ser ut til å være høyere enn i landet som helhet, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter (17 år).

Helse og sykdom

- Det er utilstrekkelig tallgrunnlag for å vise statistikk på sosiale helseforskjeller i kommunen, målt som forskjell i forventet levealder mellom utdanningsgrupper. Les mer om sosial ulikhet på midtsidene.

For flere indikatorer og mer detaljert statistikk se
Kommunehelsa statistikkbank,
khs.fhi.no

Utjevning av sosiale helseforskjeller: ikke bare hva vi gjør, men også hvordan

Alle faktorer som påvirker helsa, og som er sosialt ulikt fordelt i befolkningen, bidrar til å opprettholde sosiale ulikheter i helse. Ulikhetene varierer i tid og mellom ulike geografiske områder, og det forteller oss at det er mulig å redusere dem.

Sosiale ulikheter i helse vil si at vi ser systematiske helseforskjeller som følger inntekt og utdanningslengde. Forskjellene er uavhengige av kjønn og alder og gjelder blant annet forventet levealder, ulike sykdommer og levevaner som kosthold og røyking. De finnes i de fleste fylker og kommuner, men siden størrelsen på ulikhetene varierer, vet vi at det er mulig å redusere dem.

Helseforskjellene danner som regel en jevn gradient gjennom befolkningen. En gradient kan ses på som en stige og vil si at litt bedre sosioøkonomisk status gir (statistisk sett) litt bedre helse. Ikke bare har de nest fattigste bedre helse enn de aller fattigste. Vi ser også at de aller rikeste i gjennomsnitt har litt bedre helse enn de nest rikeste. Det samme gjelder når vi ser på sammenhengen mellom helse og utdanning; jo lengre utdanning, jo bedre helse.

Dersom vi skal utjevne helseforskjellene, må vi ha hele befolkningen i tankene. Et godt gjennomført tiltak kan samlet sett gi en betydelig folkehelsegevinst fordi det når frem til mange.

Tiltak kan være ment å treffe alle og gi mest nytte til de som har størst behov, men dersom en ikke undersøker og sikrer dette i den praktiske gjennomføringen kan resultatet bli at man forsterker i stedet for å utjevne helseforskjeller.

Vi kan se på helsa som endepunktet i en årsakskjede hvor grunnleggende sosiale forhold som utdanning og økonomi sammen med miljøforhold, levevaner og, til slutt, helsetjenester påvirker helsa.

Tiltak for å bedre helse og utjevne helseforskjeller kan settes inn på alle leddene i denne årsakskjeden. Nøkkelen til å redusere helseforskjellene ligger ikke i noen få enkelttiltak, men i sammensatt innsats.

Innsatsområder for utjevning

Figur 1 illustrerer eksempler på aktuelle innsatsområder for å redusere sosiale helseforskjeller. Første del av figuren omfatter innsatsområder for å redusere ulikhet i grunnleggende sosiale forhold. Videre kan man rette innsatsen mot ulikheter i levevaner, sosial støtte og andre fysiske og sosiale miljøfaktorer som mer direkte virker inn på helsa. Siste del av figuren peker på at helsetjenester kan demme opp for ulikheter skapt tidligere i årsakskjeden og at innsats på dette området også er aktuelt for å oppnå likeverdig helse.

Tiltak på det første leddet gir potensielt stor gevinst fordi det kan virke positivt på hele årsakskjeden - de retter seg mot «årsakene til årsakene».

Figur 2 viser forventet levealder i tre utdanningsgrupper. Tallene blir vist både for kommune, fylke og landet som helhet. Utdanningsforskjellene i dødelighet, og dermed forventet levealder, kan betraktes som sluttsummen av mange små og store faktorer gjennom hele livsløpet.

Virker dagens tiltak?

For å utjevne sosiale helseforskjeller trenger vi ikke nødvendigvis nye tiltak, men vi trenger å se på fordelingseffektene av det som allerede gjøres. Noen spørsmål som det kan være nyttig å reflektere over, er:

- Kan innsatsen eller tiltaket slå ulikt ut for ulike grupper?
- Er det økonomiske, sosiale eller fysiske barrierer som gjør at ikke alle kan nyttiggjøre seg tiltaket eller tjenesten?
- Krever bruk av tiltaket eller tjenesten spesielle kunnskaper eller ressurser som er ulikt fordelt i befolkningen?

Når man skal svare på disse spørsmålene er kunnskap om målgruppen og forhold i lokalmiljøet avgjørende. Eksempelene på neste side illustrerer hvordan et tiltak kan bli sosialt ulikt fordelt dersom det er opp til den enkelte å skaffe seg et gode.

Noen av eksemplene er basert på forskningsfunn og evalueringer, mens andre er lokale tiltak som ikke har vært evaluert.

Figur 1. Innsatsområder for å redusere sosial ulikhet i helse.

Eksempler: faktureringsrutiner, skolefrukt og leksehjelp

Lavinntektsusholdninger har større problemer med uforutsette regninger enn andre. En del kommunale avgifter og gebyrer faktureres ofte på årlig eller halvårlig basis og kan dermed komme som en stor og kanskje uforutsett utgift for en del husholdninger. Noen kommuner har endret faktureringsrutinene slik at man kan fakturere månedlig.

Tilskudd til kontingenter, utlån av utstyr og liknende tiltak kan gjøre det lettere for alle barn å delta på fotballtrening, kulturskole eller andre aktiviteter uavhengig av familiens ressurser. Figur 3 viser hvor mange dette kan ha betydning for i din kommune. Figuren viser andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt. Tallene vises også for fylket og landet som helhet.

En skolefruktordning som er gratis for alle, har vist seg å redusere sosial ulikhet både når det gjelder inntak av frukt og usunt snacks. Skolefrukt som må betales av foresatte, fører derimot til større sosiale forskjeller i fruktinntak.

Gratis leksehjelp er en ordning som ble innført for å redusere sosial ulikhet i læring, men en evaluering fra 2013 viste at den ikke bidro til dette. Hvorfor? Måten ordningen var innført på varierte mellom kommuner og skoler. Evalueringen antyder at de flinkeste elevene var de som best greide å benytte tilbudet.

Til sammenlikning viser forsøk med gratis kjernetid i barnehager at et systematisk og målrettet rekrutteringsarbeid var avgjørende for at også de barna som i utgangspunktet ikke gikk i barnehage skulle nyte godt av dette tilbudet.

Ulikheter i frafall

Figur 4 viser frafall i videregående skole fordelt etter foreldrenes utdanningsnivå.

På landsnivå ser vi i figuren at det er sammenheng mellom foreldrenes utdanningsnivå og frafall i videregående skole. Tallene er også vist for fylke og kommune. I vurderingen av disse tallene, er det viktig å være oppmerksom på at det også er forskjell i frafall mellom elever på yrkesfag og elever på studieforberedende fag, med høyere frafall blant yrkesfagelevne.

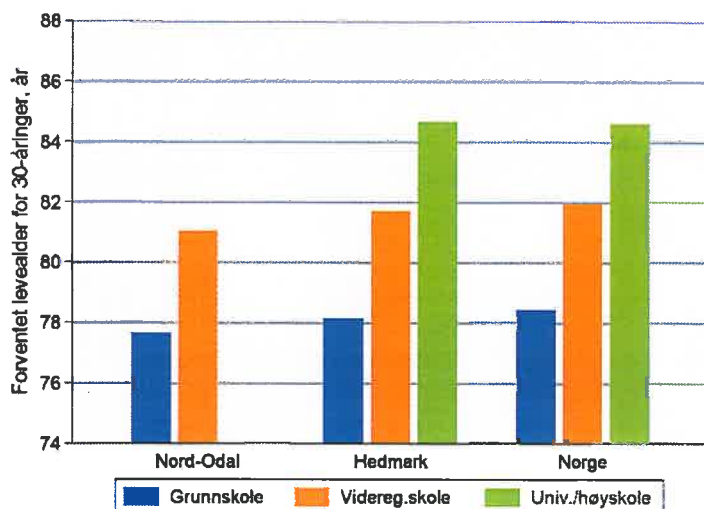
Gode faglige ferdigheter i grunnskolen øker sjansen for at eleven klarer å gjennomføre videregående skole. Arbeidet med å redusere frafall i videregående skole bør derfor starte i grunnskolen.

Kommunen kan også bidra ved å tilby flere lokale lærlingeplasser, enten direkte som arbeidsgiver, eller indirekte, ved for eksempel å stille betingelser til bedrifter i anbudskonkurranser.

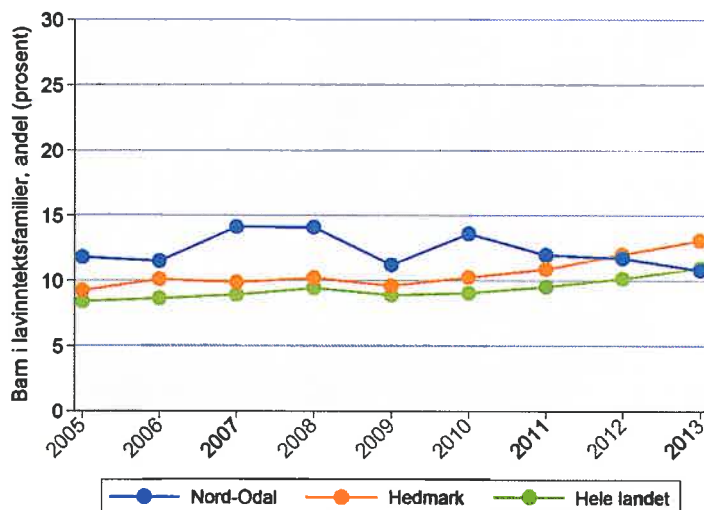
Finn en utvidet artikkel med referanser på www.fhi.no/folkeshelseprofiler

Finn flere eksempler i Helsedirektoratets veiviser for lokalt folkehelsearbeid

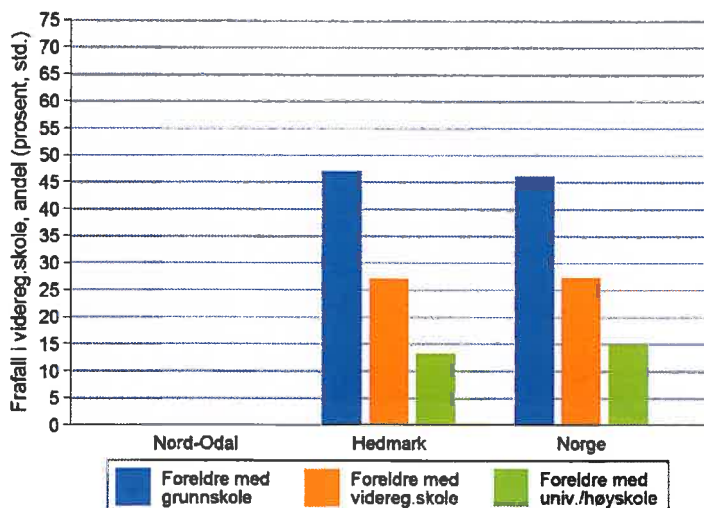
Figur 2. Forventet levealder ved 30 år etter utdanningsnivå (1999 - 2013).

Figur 3. Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt.

Figur 4. Andel som har sluttet på/ ikke bestått videregående skole, status fem år etter påbegynt opplæring, etter foreldrenes utdanning (2012-2014).

Folkehelsebarometer for din kommune

I oversikten nedenfor sammenlignes noen nøkkeltall i kommunen og fylket med landstall. I figuren og i tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenlignet med landet. For å se på utvikling over tid, se Kommunehelse statistikkbank, khs.fhi.no. Her finnes også statistikk uten alders- og kjønnsstandardisering. Forskjellen mellom kommunen og landet er testet for statistisk signifikans, se www.fhi.no/folkehelseprofiler

- Kommunen ligger signifikant bedre enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landsnivået
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

En «grønn» verdi betyr at kommunen ligger bedre enn landet som helhet, likevel kan det innebære en viktig folkehelseutfordring for kommunen da landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter. For å få en mer helhetlig oversikt over utviklingen i kommunen kan du lage diagrammer i Kommunehelse statistikkbank. Les mer på www.fhi.no/folkehelseprofiler og se Kommunehelse statistikkbank, khs.fhi.no.

Tema	Indikator	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Nord-Odal
Befolkning	1 Befolkningsvekst	0,2	0,37	1,1	prosent	
	2 Personer som bor alene, 45 år +	25,9	26,7	25,6	prosent	
	3 Valgdeltakelse 2015	58	60	60	prosent	
Levekår	4 Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	75	79	83	prosent	
	5 Lavinntekt (husholdninger), 0-17 år	11	13	11	prosent	
	6 Inntektsulikhet, P90/P10	2,3	2,5	2,7	-	
	7 Barn av enslige forsørgere	18	17	15	prosent	
	8 Arbeidsledige, 15-29 år (ny def.)	2,9	3,2	2,7	prosent	
	9 Uføretrygdde, 18-44 år	4,1	3,5	2,6	prosent (a,k*)	
Miljø	10 God drikkevannsforsyning	75	85	92	prosent	
	11 Forsyningsgrad, drikkevann	86	80	89	prosent	
	12 Skader, behandlet i sykehus	10,7	11,9	12,8	per 1000 (a,k*)	
	13 Ensomhet, Ungdata	-	17	18	prosent (a,k*)	
	14 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungdata	-	66	70	prosent (a,k*)	
	15 Medlem i fritidsorganisasjon, Ungdata	-	59	63	prosent (a,k*)	
Skole	16 Trives på skolen, 10. klasse	83	87	85	prosent (k*)	
	17 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	28	25	25	prosent (k*)	
	18 Laveste mestringsnivå i regning, 5. kl.	28	25	26	prosent (k*)	
	19 Frøfall i videregående skole	22	24	24	prosent (k*)	
Levevaner	20 Fysisk inaktive, Ungdata	-	14	13	prosent (a,k*)	
	21 Overvekt inkl. fedme, 17 år	37	25	21	prosent (k*)	
	22 Alkohol, har vært beruset, Ungdata	-	16	14	prosent (a,k*)	
	23 Røyking, kvinner	15	15	10	prosent (a*)	
Helse og sykdom	24 Forventet levealder, menn	76,8	77,4	78,2	år	
	25 Forventet levealder, kvinner	80,8	82,1	82,8	år	
	26 Utdanningsforskjell i forventet levealder	-	5	4,8	år	
	27 Psykiske sympt./lid. primærh.tj., 15-29 år	152	153	142	per 1000 (a,k*)	
	28 Psykiske lidelser, legemiddelbrukere	136	132	130	per 1000 (a,k*)	
	29 Muskel og skjelett, primærhelsetjenesten	308	280	262	per 1000 (a,k*)	
	30 Hjerte- og karsykdom, beh. i sykehus	16,6	17,4	17,3	per 1000 (a,k*)	
	31 Type 2-diabetes, legemiddelbrukere	52	42	35	per 1000 (a,k*)	
	32 Lungekreft, nye tilfeller	51	53	55	per 100 000 (a,k*)	
	33 Antibiotika, legemiddelbrukere	237	226	229	per 1000 (a,k*)	
34 Vaksinasjonsdeknning, meslinger, 9 år	96,1	95,3	94,7	prosent		

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

1. 2014, 2. 2014, i prosent av befolkningen. 3. Avgitte stemmer i prosent av stemmeberettigede. 4. 2014, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utd.). 5. 2013, barn som bor i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal median. 6. 2013, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 7. 2012-2014, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 8. 2014, ledige per januar mnd. (ny def.) i prosent av befolkningen. Def. avviker fra SSBs. 9. 2012-2014, mottakere av varig uførepensjon. 10. 2014, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli (der minst 12 prøver er analysert) og stabil drikkevannsforsyning. Omfatter rapportpliktige vannverk. 11. 2014, befolkning tilknyttet rapportpliktige vannverk i prosent av totalbefolkningen. 12. 2012-2014. 13. 2012-2014, u.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 14. 2012-2014, u.skole, svært eller litt fornøyd. 15. 2012-2014, u.skole, medlem ved undersøkelsestidspunkt. 16. Skoleåret 2009/10-2014/15. 17/18. Skoleåret 2012/13-2014/15. 19. 2012-2014, omfatter elever bosatt i kommunen. 20. 2012-2014, u.skole, fysisk aktiv (svett og andpusten) mindre enn én gang i uken. 21. 2011-2014, KMI som tilsvarende over 25 kg/m², basert på selvrapportert høyde og vekt ved nettbasert sesjon 1. 22. 2012-2014, u.skole, drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset én gang eller mer i løpet av de siste 12 mnd. 23. 2010-2014, fødende som oppga at de røykte i begynnelsen av svangerskapet i prosent av alle fødende med røykeopplysninger. 24/25. 2000-2014, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 26. 1999-2013, vurdert etter forskjellen i forventet levealder ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 27. 2012-2014, brukere av fastlege og legevakt. 28. 2012-2014, 0-74 år, legemidler mot psykiske lidelser, inkl. sovemidler. 29. 2012-2014, 0-74 år, muskel- og skjelettplager og sykdommer (ekskl. brudd og skader), brukere av fastlege og legevakt. 30. 2012-2014. 31. 2012-2014, 30-74 år, brukere av blodglukosesenkende midler, ekskl. insulin. 32. 2004-2013. 33. 2012-2014, 0-74 år. 34. 2010-2014. Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Utdanningsdirektoratet, Norsk pasientregister, Medisinsk fødselsregister, Primærhelsetjenestene fastlege og legevakt (KUHR-databasen som eies av Helsedirektoratet), Kreftregisteret, Nasjonalt vaksinasjonsregister (SYSVAK), Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Reseptregisteret og Ungdata-undersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved HIOA. For mer informasjon, se khs.fhi.no